

Pretprocesna dužnost stranke i novi Zakon o mirnom rješavanju sporova

Trogrlić, Jelena

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:987790>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-26**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

REPUBLIKA HRVATSKA
SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
PRAVNI FAKULTET

Student:
Jelena Trogrlić

DIPLOMSKI RAD
Preprocesna dužnost stranke i novi Zakon o mirnom rješavanju
sporova

Katedra za građansko procesno pravo
Mentor:
izv. prof. dr. sc. Slađana Aras Kramar

Zagreb, 2024.

Izjava o izvornosti

Ja, Jelena Trogrlić pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključiva autorica diplomskog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristila drugim izvorima od onih navedenih u radu.

Jelena Trogrlić

SAŽETAK

U ovom radu analizira se pretprocesna dužnost mirnog rješavanja spora u okviru novog Zakona o mirnom rješavanju sporova. Također, analizira se na koji način je takva dužnost uređena u Obiteljskom zakonu, Zakonu o parničnom postupku, Zakonu o radu te u ostalim zakonima. Pokušava se dati odgovor na pitanje u kojoj mjeri provedba medijacije i drugih postupaka mirnog rješavanja sporova, kao što je na primjer provedba strukturiranih pregovora, može biti obvezatna. S tim u vezi, referira se na ustavno i konvencijsko pravo stranaka na pristup sudu. U radu se u svrhu analize koriste dogmatska, poredbenopravna i povijesnopravna metoda. U zaključku se ističu prednosti medijacije i ostalih postupaka mirnog rješavanja sporova. Također, ističe se važnost daljnjeg unaprjeđenja i promicanja takve vrste postupka.

Ključni pojmovi: mirno rješavanje sporova, medijacija, strukturirani pregovori, pretprocesna dužnost

SUMMARY

This master thesis analyzes the pre-process duty of peaceful dispute resolution within the framework of the new Act on Peaceful Dispute Resolution. It also analyzes how such a duty is regulated in the Family Act, the Civil Procedure Act, the Labor Act and other acts. An attempt is made to answer the question to what extent the implementation of mediation and other procedures for the peaceful resolution of disputes, such as for example the implementation of structured negotiations, can be mandatory. In this connection, it refers to the constitutional and convention right of the parties to access the court. Thesis uses dogmatic, comparative and historical legal methods for the purpose of analysis. In conclusion, the advantages of mediation and other peaceful dispute resolution procedures are highlighted. Also, the importance of further improvement and promotion of this type of procedure is highlighted.

Key terms: peaceful settlement of disputes, mediation, structured negotiations, pre-process duty

Sadržaj

1. UVOD	1
2. MEDIJACIJA U REPUBLICI HRVATSKOJ	2
2.1. Kratki prikaz razvoja zakonskog uređenja medijacije u RH	2
2.2. Izvori koji uređuju medijaciju u RH.....	3
2.3. Načela postupka medijacije.....	4
2.4. Postupak medijacije.....	6
3. RAZLIKA IZMEĐU ZAKONA O MIRENJU I ZAKONA O MIRMOM RJEŠAVANJU SPOROVA.....	8
3.1. Područje primjene	8
3.2. Pojmovi	9
3.3. Institucije za mirno rješavanje sporova	10
3.4. Dužnost pokušaja mirnog rješenja spora prije pokretanja sudskih postupaka	11
4. PRETPROCESNA DUŽNOST	12
4.1. Pretprocesna dužnost prema Zakonu o mirnom rješavanju sporova	12
4.2. Pretprocesna dužnost prema Obiteljskom zakonu.....	15
4.2.1. <i>Obvezno savjetovanje</i>	17
4.2.2. <i>Obiteljska medijacija</i>	20
4.3. Pretprocesna dužnost prema Zakonu o parničnom postupku.....	22
4.3.1. <i>Dobrovoljna medijacija</i>	22
4.3.2. <i>Obvezni strukturirani pregovori prije podnošenja tužbe protiv Republike Hrvatske</i>	23
4.4. Pretprocesna dužnost prema Zakonu o radu.....	25
4.4.1. <i>Individualni radni sporovi</i>	26
4.4.2. <i>Kolektivni radni sporovi</i>	28
4.5. Dužnost provedbe strukturiranih pregovora prema ostalim zakonima	31

5. PRETPROCESNA DUŽNOST MEDIJACIJE U OSTALIM DRŽAVAMA ČLANICAMA EUROPSKE UNIJE	32
6. PRETPROCESNA DUŽNOST POKRETANJA POSTUPKA MEDIJACIJE I PRAVO NA PRISTUP SUDU.....	34
7. ZAKLJUČAK	36
8. LITERATURA.....	37
8.1. Knjige i članci.....	37
8.2. Pravni propisi.....	39
8.3. Mrežni izvori	42

1. UVOD

Postupak medijacije, jedan je od alternativnih načina mirnog rješavanja sporova koji omogućava sukobljenim strankama da postignu sporazum uz pomoć neutralne i nepristrane osobe medijatora.¹ Razvojem alternativnih načina rješavanja sporova, fizičkim i pravnim osobama osigurava se mogućnost izbora drugog postupka, a da nije sudski. Alternativne metode rješavanja sporova zbog brzine rješavanja, jednostavnosti procedure i troškova mogu biti primjerenije od sudskog postupka.² Medijacija je facilitacijski postupak gdje medijator korištenjem određenih procedura, tehnika i vještina pomaže strankama sporazumno riješiti spor, bez suđenja.³ Dakle, medijacija nije adjudikativni postupak u kojem medijator poput suca ili arbitra nakon provedenog postupka, svojom odlukom riješi spor ili na neki drugi način strankama nametne obvezujuće rješenje.⁴ Obvezatni učinak ima samo sporazum, odnosno nagodba koju stranke postignu tijekom postupka medijacije, pa se u skladu s tim medijacija još naziva konsenzualnim rješavanjem sporova.⁵

Medijacija može biti dobrovoljna ili prisilna.⁶ Najčešće je medijacija dobrovoljna. Stranke žele izbjeći rješavanje spora sudskim putem te odabiru riješiti spor mirnim putem. S druge strane, nekada su stranke prisiljene pokrenuti postupak medijacije na temelju zakona, sudske odluke ili pravnog posla.⁷

Cilj je ovog rada, ukratko opisati postupak medijacije i njegovo uređenje u Republici Hrvatskoj (v. *infra ad 2.*). Zatim usporediti prijašnji Zakon o mirenju⁸ te novi Zakon o mirnom rješavanju sporova⁹ (v. *infra ad 3.*). S tim u vezi, osvrnuti se na uređenje pretprocesne dužnosti pokušaja medijacije i provedbe strukturiranih pregovora u ZMRS-u (v. *infra ad 4.1.*). Također, cilj je, proanalizirati uređenje pretprocesne dužnosti mirnog rješenja spora u okviru obiteljske medijacije i obveznog savjetovanja (v. *infra ad 4.2.*), obveznih strukturiranih

¹ Dika, M.; Triva, S., *Građansko parnično procesno pravo*, 7. izdanje, Narodne novine, Zagreb, 2004., str. 92.

² Milašinić, E., *Alternativne metode rješavanja sporova u Republici Hrvatskoj*, u: *Financije i pravo*, v. 10, br. 1, 2022., str. 122.

³ Dika, M.; Triva, S., *op. cit.* u bilj. 1, str. 923.

⁴ *Ibid.*, str. 922.

⁵ *Ibid.*, str. 922.

⁶ *Ibid.*, str. 924.

⁷ *Ibid.*, str. 924.

⁸ Zakon o mirenju iz 2011., Narodne novine, br. 18/11 (u daljnjem tekstu: ZM 2011).

⁹ Zakon o mirnom rješavanju sporova, Narodne novine, br. 67/23 (u daljnjem tekstu: ZMRS).

pregovora u sporovima u kojima sudjeluje Republika Hrvatska (v. *infra ad* 4.3.), u individualnim i kolektivnim radnim sporovima (v. *infra ad* 4.4.) te ostalim zakonima (v. *infra ad* 4.5.). Nakon analize, cilj je napraviti usporedbu s državama članicama Europske unije (v. *infra ad* 5.) te na kraju rada povezati preprocesnu dužnost i pravo na pristup sudu (v. *infra ad* 6.).

2. MEDIJACIJA U REPUBLICI HRVATSKOJ

2.1. Kratki prikaz razvoja zakonskog uređenja medijacije u RH

Medijacija je u hrvatskom pravnom sustavu bila po prvi puta uređena 2003. godine, donošenjem Zakona o mirenju¹⁰. Taj Zakon bio je donesen po uzoru na UNCITRAL – ov Model zakona o međunarodnom trgovačkom mirenju iz 2002. godine.¹¹ Donošenjem ZM-a 2003, Republika Hrvatska postala je samo jedna od rijetkih država koja je tada imala zakonski uređen institut medijacije.¹²

Kako se u tome razdoblju prvog desetljeća 2000.-ih Hrvatska pripremala za ulazak u Europsku uniju, na institut medijacije veliki je utjecaj izvršila Direktiva 2008/52/EZ¹³ zbog koje je 17. veljače 2011. godine donesen novi Zakon o mirenju.¹⁴ Ciljevi Direktive bili su olakšati pristup alternativnom rješavanju sporova, promicati rješavanje sporova upotrebom instituta medijacije te osigurati uravnotežen odnos između medijacije i sudskih postupaka u građanskim i trgovačkim prekograničnim sporovima.¹⁵ Taj Zakon iz 2011. stavljen je van snage 29. lipnja 2023. godine, donošenjem novog ZMRS-a.

Razlozi za donošenje novog Zakona bili su nepovjerenje građana, nezadovoljavajući rezultati medijacije, neznatan broj odvjetnika i sudaca koji su bili uključeni u sustav

¹⁰ Zakon o mirenju iz 2003., Narodne novine, br. 163/03, 79/09 (u daljnjem tekstu: ZM 2003).

¹¹ Milašinčić, E., *op. cit.* u bilj. 2, str. 135.

¹² Sudovi Republike Hrvatske, *Vodič kroz mirenje*, dostupno na: <https://sudovi.hr/sites/default/files/dokumenti/2020-10/VodicKrozMirenje.pdf> (18. lipnja 2024.).

¹³ Direktiva 2008/52/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 21. svibnja 2008. o nekim aspektima mirenja u građanskim i trgovačkim stvarima, SL L 136 (u daljnjem tekstu: Direktiva 2008/52).

¹⁴ Milašinčić, E., *op. cit.* u bilj. 2, str. 136.

¹⁵ Čl. 1. st. 1. i 2. Direktive 2008/52.

medijacije te nepovezanost institucija za medijaciju odnosno medijatora.¹⁶ Veliki utjecaj na donošenje novog Zakona izvršila je Europska unija direktivama (osim Direktive 2008/52, to su još bile Direktiva 2014/54/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 16. travnja 2014. o mjerama za lakše ostvarivanje prava zajamčenih radnicima u kontekstu slobode kretanja radnika¹⁷ te Direktiva (EU) 2019/1937 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2019. o zaštiti osoba koje prijavljuju povrede prava Unije¹⁸) te Vlada Republike Hrvatske donošenjem Nacionalnog plana oporavka i otpornosti.¹⁹

Nacionalnim planom oporavka i otpornosti, Vlada Republike Hrvatske ima u cilju kroz razdoblje od 2021. do 2026. godine provesti trinaest reformskih i šest investicijskih mjera na području pravosuđa kojima želi potaknuti smanjenje broja neriješenih sudskih predmeta, skratiti duljinu trajanje sudskih postupaka te vratiti povjerenje građana u pravosuđe.²⁰ U vezi s postupkom mirnog rješavanja sporova, Vlada u Nacionalnom planu navodi: „Reforma i jačanje instituta mirenja kroz normativne izmjene i osiguravanje infrastrukturnih preduvjeta za rad Centra za mirenje na lokaciji budućeg Trga pravde“ i „Uvođenje dobrovoljnog mirenja u upravne sporove kroz odgovarajuće normativne izmjene i implementacija e-Spisa i e-komunikacije“.²¹ Određeni dio reformi i mjera je proveden donošenjem novog Zakona te uspostavljanjem Centra za mirno rješavanje sporova.

2.2. Izvori koji uređuju medijaciju u RH

Postupak medijacije u Republici Hrvatskoj uređuju različiti zakoni, pravilnici i međunarodni dokumenti. Neki su od ključnih izvora osim ZMRS-a i Direktive 2008/52 koji su već spomenuti, Obiteljski zakon²², Zakon o radu²³, Zakon o parničnom postupku²⁴, Zakon

¹⁶ Aras Kramar, S., *Mirno rješavanje sporova: o Centru i predloženim novinama iz 2022.g.*, u: Pravo i porezi, br. 4/23., str. 64.

¹⁷ Direktiva 2014/54/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 16. travnja 2014. o mjerama za lakše ostvarivanje prava zajamčenih radnicima u kontekstu slobode kretanja radnika, SL L 128.

¹⁸ Direktiva (EU) 2019/1937 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2019. o zaštiti osoba koje prijavljuju povrede prava Unije, SL L 305.

¹⁹ Vlada Republike Hrvatske, *Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021.-2026.*, dostupno na: <https://planoporavka.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Plan%20oporavka%20i%20otpornosti%2C%20srpanj%202021..pdf?vel=13435491> (26. travnja 2024.).

²⁰ *Ibid.*, str. 719.

²¹ *Ibid.*

²² Obiteljski zakon, Narodne novine, br. 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23 (u daljnjem tekstu: ObZ).

²³ Zakon o radu, Narodne novine, br. 93/14, 127/17, 98/19, 151/22, 46/23, 64/23 (u daljnjem tekstu: ZR).

²⁴ Zakon o parničnom postupku, Narodne novine, br. 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 89/14, 70/19, 80/22, 114/22, 155/23 (u daljnjem tekstu: ZPP).

o potrošačkom kreditiranju²⁵, Zakon o alternativnom rješavanju potrošačkih sporova²⁶, Pravilnik o načinu izbora miritelja i provođenju postupka mirenja u kolektivnim radnim sporovima²⁷, i dr.

2.3. Načela postupka medijacije

ZMRS, kao ni prijašnji ZM 2011, načela postupka nije uredio u posebnim odredbama, no iz cjeline zakona proizlazi da je utemeljen na načelima „*dispozitivnosti i stranačke autonomije, dobrovoljnosti i konsenzualnosti, neformalnosti i povjerljivosti postupka, procesne ravnoteže i poticanja mirenja kao izvansudskog načina rješavanja sporova*“²⁸.

Većina odredaba ZMRS-a, dispozitivne je naravi te stranke od njih mogu sporazumno odstupiti što je sadržano u sljedećoj formulaciji „*ako se stranke nisu drukčije sporazumjele*“ koja se pojavljuje u određenim odredbama zakona, kao što su povjerljivost postupka²⁹ te snošenje troškova postupka³⁰. Pitanja poput način pokretanja postupka, broj i način imenovanja medijatora, ovlaštenja medijatora, okončanje postupka, nagodba i njezin učinak, ovise najviše o stranačkom dogovoru.³¹ Stranke ovdje nemaju apsolutnu autonomiju te su ipak na neki način ograničene. Naime, stranke svojim sporazumom ne bi mogle odstupiti od načela jednakog postupanja i nepristranosti medijatora, niti bi mogle zaključiti nagodbu o pravima kojima ne mogu raspolagati.³² Isto tako, stranke i medijator moraju paziti da nagodba ne bude protivna javnom poretku i prisilnim propisima Republike Hrvatske.³³

Prema načelu dobrovoljnosti i konsenzualnosti, postupak medijacije počinje, traje i okončava se slobodnom voljom stranaka.³⁴ Iz započetog postupka medijacije, stranke se slobodno mogu povući i prekinuti postupak ako uoče da to više nije svrhovito.³⁵ Postupak

²⁵ Zakon o potrošačkom kreditiranju, Narodne novine, br. 75/09, 112/12, 143/13, 147/13, 09/15, 78/15, 102/15, 52/16, 128/22, 156/23 (u daljnjem tekstu: ZPK).

²⁶ Zakon o alternativnom rješavanju potrošačkih sporova, Narodne novine, br. 121/16, 32/19.

²⁷ Pravilnik o načinu izbora miritelja i provođenju postupka mirenja u kolektivnim radnim sporovima, Narodne novine, br. 130/15, 13/20.

²⁸ Blažević, B.; Grba, K.; Gotovac, V.; Sever, K.; Šimac, S.; Tuškan, B.; Uzelac, A., *Mirenje u građanskim, trgovačkim i radnim stvarima*, TIM press, Zagreb, 2004., str. 39. V. i čl. 5. ZMRS-a.

²⁹ Čl. 21. st. 1. ZMRS-a.

³⁰ Čl. 26. st. 1. ZMRS-a.

³¹ Milašinčić, E., *op. cit.* u bilj. 2, str. 152.-153.

³² Blažević, B.; Grba, K.; Gotovac, V.; Sever, K.; Šimac, S.; Tuškan, B.; Uzelac, A., *op. cit.* u bilj. 28, str. 40.

³³ Čl. 20. st. 4. ZMRS-a.

³⁴ Blažević, B.; Grba, K.; Gotovac, V.; Sever, K.; Šimac, S.; Tuškan, B.; Uzelac, A., *op. cit.* u bilj. 28, str. 40.

³⁵ Milašinčić, E., *op. cit.* u bilj. 2, str. 153.

medijacije ne može se provesti ukoliko obje stranke ne sudjeluju, što je razlika u odnosu na sudski i arbitražni postupak.³⁶ Prisutnost stranaka u postupku medijacije je presudna za rješenje spora te je nemoguća situacija da se postupak vodi bez da jedna stranka na to ne pristane.³⁷ Ako stranke, na kraju postupka postignu nagodbu, one ju dobrovoljno prihvaćaju i provode.³⁸

U odnosu na sudski i arbitražni postupak, postupak medijacije reguliran je znatno manjim brojem normi.³⁹ Osim toga, načelo neformalnosti ogleda se i u tome što se postupak medijacije može provoditi usmeno bez formalnosti kao što je zapisnik, također i sama nagodba se može zaključiti usmeno.⁴⁰ U postupku medijacije, izbjegava se stroga procedura i formalnosti sudskog postupka što omogućava strankama da slobodno izraze svoje stavove i interese.⁴¹

U članku 21. ZMRS-a, sadržano je načelo povjerljivosti, prema kojem postupak medijacije nije javan ako se stranke nisu drukčije sporazumjele. To se ne odnosi samo na stranke, već i na medijatora i na treće koji sudjeluju u postupku.⁴² Tu se treba učiniti povjerljivim sve podatke i informacije za koje se sazna tijekom postupka medijacije.⁴³ ZMRS zabranjuje iznošenje određenih dokaza iz postupka medijacije u kasnijim sudskim, arbitražnim ili nekim drugim postupcima.⁴⁴ Ti dokazi odnose se na činjenice da je neka od stranaka prihvatila ili predložila medijaciju, izjave o činjenicama ili prijedlozima iznesene u postupku medijacije, priznanje zahtjeva ili činjenica iznesenih tijekom postupka ali samo ako takvi zahtjevi i činjenice nisu dio nagodbe, isprave koje su pripremljene isključivo za potrebe postupka medijacije osim ako je u zakonu ustanovljeno da je njihovo iznošenje neophodno za provedbu ili ovrhu nagodbe, spremnost stranaka da tijekom postupka prihvate iznesene prijedloge i druge u postupku iznesene prijedloge.⁴⁵

³⁶ *Ibid.*

³⁷ *Ibid.*

³⁸ Čl. 20. st. 1. ZMRS-a.

³⁹ Blažević, B.; Grba, K.; Gotovac, V.; Sever, K.; Šimac, S.; Tuškan, B.; Uzelac, A., *op. cit.* u bilj. 28, str. 41.

⁴⁰ *Ibid.*

⁴¹ Milašinčić, E., *op. cit.* u bilj. 2, str. 153.

⁴² Blažević, B.; Grba, K.; Gotovac, V.; Sever, K.; Šimac, S.; Tuškan, B.; Uzelac, A., *op. cit.* u bilj. 28, str. 41. V. i čl. 21. st. 3. ZMRS-a.

⁴³ Čl. 21. st. 1. ZMRS-a.

⁴⁴ Čl. 22. st. 1. ZMRS-a.

⁴⁵ Čl. 22. st. 1. ZMRS-a.

Prema načelu procesne ravnoteže, medijator mora biti osoba koja je neutralna i nepristrana u odnosu na stranke.⁴⁶ Ukoliko postoji neka okolnost koja bi mogla utjecati na nepristranost medijatora, stranke moraju biti upoznate s tim.⁴⁷ Ovo načelo se povezuje s načelom ravnopravnosti stranaka gdje medijator tijekom cijelog postupka treba zadržati pravičan i jednak odnos prema strankama.⁴⁸ Sve stranke u postupku moraju biti tretirane jednako te medijator mora osigurati da svaka stranka ima priliku iznijeti svoje stavove.⁴⁹

Načelo poticanja medijacije kao izvansudskog načina rješavanja sporova izražava da se sudskom postupku pribjegava samo kao posljednjem utočištu, zbog čega treba poticati svaki način koji može dovesti do toga da se sudski postupak uopće ne vodi.⁵⁰ ZMRS nastoji osigurati otvorenu i poticajnu klimu za razvoj medijacije, propisujući široke mogućnosti za vođenje postupka medijacije te uklanjajući pravne nesigurnosti glede utjecaja medijacije na druge postupke.⁵¹

2.4. Postupak medijacije

Postupak medijacije provodi se bez obzira vodi li se o tome predmetu spora sudski, arbitražni ili drugi postupak.⁵² Postupak se pokreće na prijedlog jedne stranke, kojeg prihvati protivna stranka.⁵³ Osim toga, postupak medijacije može započeti zajedničkim prijedlogom stranaka ili na prijedlog raspravnog suca, koji je iznesen strankama tijekom parničnog postupka.⁵⁴

Prijedlog za provođenje medijacije, protivna stranka mora prihvatiti u roku petnaest dana od dana kada je primila prijedlog, ukoliko u samom prijedlogu nije određen neki drugi rok.⁵⁵ Ako se protivna stranka ne izjasni u tom roku, smatra se da je prijedlog za provođenje

⁴⁶ V. Blažević, B.; Grba, K.; Gotovac, V.; Sever, K.; Šimac, S.; Tuškan, B.; Uzelac, A., *op. cit.* u bilj. 28, str. 42. v. i čl. 15. st. 1. ZMRS-a.

⁴⁷ Čl. 15. st. 2. ZMRS-a.

⁴⁸ Milašinčić, E., *op. cit.* u bilj. 2, str. 154.

⁴⁹ Čl. 16. st. 2. ZMRS-a.

⁵⁰ Tako Blažević, B.; Grba, K.; Gotovac, V.; Sever, K.; Šimac, S.; Tuškan, B.; Uzelac, A., *op. cit.* u bilj. 28, str. 42.

⁵¹ Usp. *ibid.*

⁵² Čl. 12. ZMRS-a.

⁵³ Čl. 13. st. 2. ZMRS-a.

⁵⁴ Općinski sud u Rijeci, *Postupak mirenja*, dostupno na: <https://sudovi.hr/hr/osri/gradani/postupak-mirenja> (15. lipnja 2024.).

⁵⁵ Čl. 13. st. 3. ZMRS-a.

medijacije odbijen.⁵⁶ Ako dođe do prihvatanja prijedloga, medijator je dužan obavijestiti Centar za mirno rješavanje sporova o započetoj medijaciji.⁵⁷

Nakon što se stranke sporazume koji medijator, odnosno medijatori će provoditi postupak medijacije te o načinu provođenja postupka, određuju se sastanci.⁵⁸ Medijacija je postupak u kojem nije bitno mjesto njegovog provođenja, stoga se sastanci mogu provoditi u instituciji za mirenje, izvan takve ustanove ili na sudu.⁵⁹ Ukoliko stranke nisu postigle sporazum glede imenovanja medijatora, one se mogu obratiti Centru za mirno rješavanje sporova, nekoj drugoj instituciji za medijaciju ili trećoj osobi radi imenovanja.⁶⁰

U postupku medijacije, osim stranka i medijatora, mogu sudjelovati punomoćnici stranaka, ali i druge osobe koje uživaju povjerenje stranaka, kao što su članovi obitelji, prijatelji, savjetnici, stručnjaci, i dr.⁶¹ U postupak se prema potrebi mogu uključiti i vještaci iz područja na koje se odnosi spor radi unošenja objektivnih elemenata u sporenje.⁶² Vještak se bira uz suglasnost svih stranaka i njegovo ili njeno mišljenje može prema dogovoru između stranaka biti za njih obvezujuće.⁶³

Medijatori se u postupku medijacije mogu sastajati sa svakom od stranaka odvojeno, a informacije i podatke koje je primio od jedne stranke može prenijeti protivnoj stranci samo ako je za to dobio pristanak.⁶⁴ Medijatori upravljaju postupkom te pomažu strankama doći do rješenja spora, pokušavaju obnoviti prekinutu komunikaciju te vratiti izgubljeno povjerenje.⁶⁵ Oni također mogu sudjelovati u sastavljanju nagodbe te predlagati strankama njezin sadržaj.⁶⁶

Postupak medijacije ne završava presudom i određivanjem koja je stranka u pravu, a koja je u krivu, već se uz održavanje individualnih i zajedničkih povjerljivih sastanaka nastoji shvatiti uzroke sukoba te zajedničkim snagama doći do adekvatnog sporazuma u obliku nagodbe.⁶⁷ Nagodba obvezuje stranke koje su je sklopile te ako su nagodbom preuzele

⁵⁶ Čl. 13. st. 4. ZMRS-a.

⁵⁷ Čl. 13. st. 6. ZMRS-a.

⁵⁸ Hrvatska udruga za mirenje, *E-book o medijaciji* (u daljnjem tekstu: HUM), dostupno na: <https://medijacija.hr/medijacija-opcenito/> (15. lipnja 2024.).

⁵⁹ Milašinčić, E., *op. cit.* u bilj. 2, str. 134.

⁶⁰ Čl. 14. st. 3. ZMRS-a.

⁶¹ HUM, *op. cit.* u bilj. 58.

⁶² *Ibid.*

⁶³ *Ibid.*

⁶⁴ Čl. 17. ZMRS-a.

⁶⁵ HUM, *op. cit.* u bilj. 58.

⁶⁶ Čl. 18. ZMRS-a.

⁶⁷ Šimac, S., *Mirenje-alternativni način rješavanja sporova*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 27, br. 1, 2006., str. 612.

obveze, stranke su ih dužne pravodobno izvršiti.⁶⁸ Ako je u nagodbi određena obveza na činidbu o kojoj se stranke mogu nagoditi i ako sadrži izjavu obveznika o neposrednom dopuštenju ovrhe (klauzulu ovršnosti), nagodba je ovršna isprava.⁶⁹ Stranke se također mogu sporazumjeti da se nagodba sastavi u obliku javnobilježničkog akta, sudske nagodbe ili arbitražnog pravorijeka.⁷⁰

Troškovi provedbe medijacije su mnogo niži od parničnih troškova.⁷¹ Razlog tome je što medijacija započinje i okončava se vrlo brzo, često već na prvom i jedinom zajedničkom sastanku u 50 % slučajeva.⁷² U postupku medijacije, svaka stranka snosi svoje troškove, ako se stranke nisu drugačije sporazumjele.⁷³ Troškove medijacije i informativnog sastanka o medijaciji, stranke snose na jednake dijelove, u skladu s posebnim zakonom ili pravilima institucija za medijaciju.⁷⁴ Ukoliko informativni sastanak o medijaciji i postupak medijacije ne budu bili dovršeni sklapanjem nagodbe, onda troškovi ulaze u parnične troškove.⁷⁵

3. RAZLIKA IZMEĐU ZAKONA O MIRENJU I ZAKONA O MIRONOM RJEŠAVANJU SPOROVA

Kao što je već bilo spomenuto, sa svrhom unaprjeđenja sustava mirnog rješavanja sporova donesen je novi ZMRS, koji je 29. lipnja 2023. godine stavio van snage ZM 2011.

Najvažnije razlike između ta dva zakona su područje primjene, zatim zakonsko uređivanje institucija za mirno rješavanje sporova, umjesto termina mirenje i izmiritelji izabrani su termini medijacija i medijatori te na kraju, novim zakonom uređena je dužnost pokušaja mirnog rješenja spora prije pokretanja sudskih postupaka.

3.1. Područje primjene

⁶⁸ Čl. 20. st. 1. ZMRS-a.

⁶⁹ Čl. 20. st. 2. ZMRS-a.

⁷⁰ Čl. 20. st. 5. ZMRS-a.

⁷¹ HUM, *op. cit.* u bilj. 58.

⁷² *Ibid.*

⁷³ Čl. 26. st. 1. ZMRS-a.

⁷⁴ Čl. 26. st. 1. ZMRS-a.

⁷⁵ Čl. 26. st. 2. ZMRS-a.

Prvi dio ZM-a 2011 i ZMRS-a uređuje opće odredbe, među kojima i polje primjene samog zakona. Novost u odnosu na prijašnji ZM 2011 je ta što u novom ZMRS-u područje primjene izrijekom uključuje obiteljske i upravne sporove, dok su u ZM-u 2011 izrijekom navedeni samo građanski, trgovački i radni sporovi.⁷⁶ Međutim, oba propisa upućuju i na druge sporove o pravima kojima stranke mogu slobodno raspolagati.⁷⁷

3.2. Pojmovi

U ZM-u 2011 upotrebljavaju se pojmovi mirenje, izmiritelji, institucija za mirenje, dok u novom ZMRS-u ti su pojmovi zamijenjeni u sljedeće pojmove: medijacija, medijatori, institucija za medijaciju.⁷⁸ Uz pojmove mirenje i medijaciju, u literaturi se često koriste pojmovi koncilijacija i posredovanje.⁷⁹ U nekim jurisdikcijama, poput Italije, Japana i SAD-a, ti su pojmovi diferencirani te predstavljaju drugačije postupke.⁸⁰ Važno je istaknuti kako je pojam medijacija izvorni i uvriježeni termin u cijelom svijetu.⁸¹ Iz ZMRS-a⁸², ZPP-a⁸³ i ObZ-a⁸⁴ možemo zaključiti kako se naš zakonodavac opredijelio za pojam medijacije, iako u ponekim propisima, na primjer ZR-u⁸⁵, još uvijek imamo upotrijebljen pojam mirenje.

ZMRS izjednačava definiciju medijacije s definicijom mirenja iz ZM-a 2011.⁸⁶ Te dvije definicije su identične, a prema novom Zakonu glase da je medijacija svaki postupak, bez obzira na to provodi li se u sudu, instituciji za medijaciju ili izvan njih, u kojem stranke nastoje sporazumno riješiti spor uz pomoć jednog ili više medijatora koji strankama pomažu postići nagodbu, bez ovlasti da im nametnu obvezujuće rješenje.⁸⁷

Definicija mirnog rješavanja spora te definicija strukturiranih pregovora koje uređuje ZMRS novina je u odnosu na ZM 2011 u kojem se takvi izrazi ne koriste niti su definirani.

⁷⁶ Čl. 1. st. 1. ZM-a 2011; čl. 1. st. 1. ZMRS-a.

⁷⁷ Čl. 1. st. 1. ZM-a 2011; čl. 1. st. 1. ZMRS-a.

⁷⁸ Čl. 3. ZM-a 2011; čl. 4. ZMRS-a.

⁷⁹ Blažević, B.; Grba, K.; Gotovac, V.; Sever, K.; Šimac, S.; Tuškan, B.; Uzelac, A., *op. cit.* u bilj. 28, str. 50.

⁸⁰ V. u *ibid.*

⁸¹ HUM, *op. cit.* u bilj. 58.

⁸² Npr. čl. 4. st. 1., čl. 12., čl. 19. ZMRS-a.

⁸³ Npr. čl. 186. d, čl. 186. e ZPP-a.

⁸⁴ Npr. čl. 1. st. 1., čl. 54. st. 3. ObZ-a.

⁸⁵ Npr. čl. 136., čl. 206. ZR-a.

⁸⁶ Čl. 3. ZM-a 2011; čl. 4. st. 1. ZMRS-a.

⁸⁷ Čl. 4. st. 1. pod b) ZMRS-a.

Prema ZMRS-u, mirno rješavanje sporova je svaki izvansudski ili sudski postupak kojim stranke nastoje sporazumno riješiti spor, uključujući medijaciju i strukturirane pregovore, gdje su strukturirani pregovori zakonom propisani ili dogovoreni postupci mirnog rješavanja spora u kojem stranke neposredno nastoje nagodbom riješiti svoj spor.⁸⁸

Također, u odnosu na prijašnji zakon, promijenjena je definicija medijatora. Prema ZMRS-u, medijator je osoba upisana u Registar medijatora koji na temelju sporazuma provodi medijaciju.⁸⁹ Dakle, napušteno je opredjeljenje iz ZM-a 2011 prema kojem je medijator osoba koja na temelju sporazuma stranaka provodi postupak mirenja bez obzira je li upisan u Registar medijatora ili ne.⁹⁰

3.3. Institucije za mirno rješavanje sporova

U drugoj glavi ZMRS-a, točnije u članku 6., propisuje se osnivanje Centra za mirno rješavanje sporova kao javne ustanove (u daljnjem tekstu: Centar).⁹¹ Osnivač Centra je Republika Hrvatska, gdje osnivačka prava obavlja Ministarstvo pravosuđa (u daljnjem tekstu: Ministarstvo).⁹² Centar se osniva rješenjem Ministarstva te ima sjedište u gradu Zagrebu.⁹³ Sredstva za financiranje Centra osiguravaju se u državnom proračunu Republike Hrvatske.⁹⁴

Kao javnu ovlast, Centar daje i opoziva suglasnost institucijama za medijaciju, odlučuje o upisu i brisanju medijatora iz Registra medijatora, vodi Registar medijatora te Regista institucija za medijaciju i izdaje potvrde iz navedenih registara.⁹⁵ Druge poslove navedene u čl. 6. st. 1. ZMRS-a, obavlja kao javnu službu, kao što su poticanje razvoja kulture mirnog rješavanja sporova, provođenje stručnog osposobljavanja i usavršavanja medijatora, osiguravanje djelotvorne suradnje s tijelima sudbene vlasti i institucijama za mirenje, sustavno prikupljanje podataka o postupcima mirnog rješavanja spora i dr.

Osim Centra, ZMRS-om su uređene i institucije za medijaciju, kao pravne osobe upisane u Registar institucija za medijaciju, koje su ZMRS-om ovlaštene ili su dobile

⁸⁸ Čl. 4. st. 1. pod a) i c) ZMRS-a.

⁸⁹ Čl. 4. st. 1. pod d) ZMRS-a.

⁹⁰ Aras Kramar, S., *Dužnost pokušaja mirnog rješenja spora prije pokretanja parničnog postupka*, u: *Pravo i porezi*, br. 9, 2023., str. 72; v. čl. 3. ZM-a 2011.

⁹¹ Čl. 6. ZMRS-a.

⁹² Čl. 6. st. 3. ZMRS-a.

⁹³ Čl. 6. st. 5. i 6. ZMRS-a.

⁹⁴ Čl. 6. st. 7. ZMRS-a.

⁹⁵ Čl. 6. st. 1. ZMRS-a.

suglasnost Centra za provođenje obuke za medijatora i/ili za provođenje obuke za trenera i/ili za provođenje medijacije.⁹⁶ Prema Registru to su Hrvatska udruga za medijaciju, Forum za slobodu govora, Hrvatska odvjetnička komora, i dr.⁹⁷

Ministar pravosuđa i uprave 30. kolovoza 2023. godine, donio je Pravilnik o institucijama za medijaciju⁹⁸ i Pravilnik o registru medijatora⁹⁹, na temelju čl. 7. st. 9. te čl. 8. st. 6. ZMRS-a. Pravilnikom o institucijama za medijaciju propisuju se uvjeti za davanje suglasnosti institucijama za medijaciju za provođenje obuke za medijatora i trenera te za provođenje medijacije, način provođenja osnovne i dodatne obuke za medijatora i obuke za trenera, vođenje evidencije polaznika obuke za medijatora i obuke za trenera, sadržaj i način dostave informacija Centru za mirno rješavanje sporova od strane institucija za medijaciju o postupcima mirnog rješavanja sporova, njihovu trajanju i ishodu te sadržaj, način vođenja i oblik registra institucija za medijaciju te način upisa u Registar institucija za medijaciju.¹⁰⁰ Pravilnikom o registru medijatora propisuje se sadržaj, način vođenja i oblik registra medijatora te način ispunjenja obveze usavršavanja medijatora.¹⁰¹

3.4. Dužnost pokušaja mirnog rješenja spora prije pokretanja sudskih postupaka

U prvoj glavi drugog dijela ZMRS-a, uređuje se odnos mirnog rješavanja spora i sudskog postupka, točnije dužnost pokušaja mirnog rješenja spora prije pokretanja sudskih postupaka, upućivanje na postupak mirnog rješavanja spora od strane suda te provođenje strukturiranih pregovora što se u prijašnjem ZM-u 2011 ne uređuje.¹⁰²

U literaturi se naglašava da pretprocesne dužnosti postoje da bi se svim stvarnim i potencijalnim strankama omogućilo ostvarivanje njihovih prava u postupku koji neće samo rezultirati pravilnom i zakonitom odlukom, već u kojem će broj parničnih radnji, brzina i troškova postupka ovisiti o vrijednosti, važnosti i kompleksnosti predmeta.¹⁰³ Osim u ZMRS-

⁹⁶ Čl. 7. st. 1. ZMRS-a.

⁹⁷ Centar za mirno rješavanje sporova, *Registar institucija za medijaciju*, dostupno na: <https://cmrs.hr/registri2/> (16. lipnja 2024.).

⁹⁸ Pravilnik o institucijama za medijaciju, Narodne novine, br. 100/2023.

⁹⁹ Pravilnik o registru medijatora, Narodne novine, br. 100/2023.

¹⁰⁰ Čl. 1. Pravilnika o institucijama za medijaciju.

¹⁰¹ Čl. 1. Pravilnika o registru medijatora.

¹⁰² Čl. 9.-11. ZMRS-a.

¹⁰³ Brozović, J.; Zeljko, I., *Obvezni pretprocesni pokušaj mirnog rješenja spora*, u: Zbornik radova IX. međunarodnog savjetovanja „Aktualnosti građanskog procesnog prava – nacionalna

u, sličnu dužnost nalazimo u ObZ-u, ZR-u, ZPP-u i ostalim zakonima o čemu detaljnije u idućem poglavlju.

4. PRETPROCESNA DUŽNOST

4.1. Pretprocesna dužnost prema Zakonu o mirnom rješavanju sporova

Prije pokretanja parničnog postupka radi naknade štete, stranke su dužne pokušati riješiti spor mirnim putem.¹⁰⁴ Takva dužnost ne postoji ako se radi o naknadi štete iz radnog odnosa.¹⁰⁵ Interesantno je da se u nacrtu prijedloga ZMRS-a¹⁰⁶ općenito navodilo kako su stranke bile dužne prije pokretanja svakog parničnog ili drugog sudskog postupka u kojem se odlučuje o spornim zahtjevima stranaka, pokušati riješiti svoj spor mirnim putem.¹⁰⁷ Osim što je u ZMRS-u koji je na snazi sužena pretprocesna dužnost stranke vrstom spora, u literaturi se problematizira i isključenje sporova radi naknade štete iz radnog odnosa.¹⁰⁸ Tako se kao problematično ističe pitanje klasifikacije radnog spora, posebice sporovi radi naknade štete zbog ozljede na radu koje pokreće radnik protiv osiguratelja kod kojeg je poslodavac osigurao svoju odgovornost, glede kojih postoji raznolika sudska praksa (v. *infra ad* 4.4.1.).¹⁰⁹

Kako bi stranke ispunile svoju dužnost, mogu se obratiti Centru sa zamolbom pribavljanja adrese protivne stranke zbog dostave obavijesti i prijedloga, gdje će Centar te podatke pribaviti iz evidencije Ministarstva unutarnjih poslova.¹¹⁰ Ukoliko stranka koja pokreće postupak nije saznala adresu protivne stranke, ni uz pomoć Centra, onda za nju ne postoji dužnost iz čl. 9. st. 1. ZMRS-a.¹¹¹ Također, stranke se mogu obratiti Centru radi pomoći oko odabira prikladnog postupka mirnog rješavanja spora.¹¹²

i usporedna pravnoteorijska i praktična dostignuća“, Sveučilište u Splitu, Split, 2023., str. 496.

¹⁰⁴ Čl. 9. st. 1. ZMRS-a.

¹⁰⁵ Čl. 9. st. 1. ZMRS-a.

¹⁰⁶ Nacrt prijedloga Zakona o mirnom rješavanju sporova, Zagreb, prosinac 2022., dostupno na: <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=23058> (27. lipnja 2024.) (u daljnjem tekstu: Nacrt).

¹⁰⁷ *Ibid.*, čl. 9.

¹⁰⁸ Aras Kramar, S., *op. cit.* u bilj. 90, str. 74.

¹⁰⁹ *Ibid.*

¹¹⁰ Čl. 9. st. 3. i 4. ZMRS-a.

¹¹¹ Čl. 9. st. 6. ZMRS-a.

¹¹² Čl. 9. st. 3. ZMRS-a.

Ako jedna stranka predloži pokretanje mirnog rješavanja spora, druga strana može odbiti takav prijedlog samo ako za to postoji opravdani razlog.¹¹³ Takav opravdani razlog je prijašnje nasilje među strankama, gdje dužnost pokušaja mirnog rješavanja spora ne postoji.¹¹⁴

Prema čl. 9. st. 2. ZMRS-a, smatrat će se da je stranka ispunila svoju dužnost, osim ako posebnim propisom nije drukčije određeno, ako je između nje i protivne stranke bezuspješno okončan postupak mirnog rješavanja spora ili ako je obavijestila drugu stranku o svojim zahtjevima i prigovorima, činjenicama na kojima ih temelji te je pozvala suprotnu stranku na ispunjenje zahtjeva ili sudjelovanje u postupku mirnog rješavanja spora, a suprotna stranka odbila je takav prijedlog ili se uopće nije očitovala u roku petnaest dana od dana primitka prijedloga preporučenom poštanskom pošiljkom s povratnicom ili na drugi način kojim se može potvrditi primitak takve obavijesti.

Ukoliko sud u parničnom postupku utvrdi da stranke nisu ispunile svoju pretprocesnu dužnost, a da za to ne postoji opravdani razlog, po primitku odgovora na tužbu u roku od petnaest dana, sud će stranke uputiti na sudjelovanje u informativnom sastanku o medijaciji.¹¹⁵ Medijacija se mora okončati u roku šezdeset dana od dana početka medijacije koju provodi medijator.¹¹⁶ Medijator, zajedno sa strankama pokušava pronaći rješenje za njihova sporna pitanja te o svemu obavještava sud i Centar.¹¹⁷

U ZMRS-u, nisu integrirane odredbe koje bi predviđale troškovne sankcije glede kršenja pretprocesnih dužnosti.¹¹⁸ S druge strane, u ZPP-u je propisan gubitak prava na naknadu parničnih troškova u slučaju nepristupanja sastanku radi pokušaja medijacije, ali samo ako sud uputi stranke u medijaciju te one ne ispune svoju dužnost.¹¹⁹

Svaki pokušaj medijacije, neovisno o tome kako je postupak dovršen te je li na kraju sklopljena nagodba, trebalo bi smatrati ispunjenjem pretprocesne dužnosti.¹²⁰ Ako je postupak dovršen sklapanjem nagodbe, daljnja mogućnost provođenja parničnog postupka ovisila bi o načinu njezina sklapanja.¹²¹ Ako bi nagodba bila sklopljena u obliku javnobilježničkog akta, sudske nagodbe ili nagodbe pred arbitražnim sudom, mogla bi predstavljati procesnu smetnju

¹¹³ Čl. 9. st. 5. ZMRS-a.

¹¹⁴ Čl. 9. st. 6. ZMRS-a.

¹¹⁵ Čl. 10. st. 1. ZMRS-a.

¹¹⁶ Čl. 10. st. 4. ZMRS-a.

¹¹⁷ Čl. 10. st. 4. ZMRS-a.

¹¹⁸ Uzelac, A.; Brozović, J., *Zakon o mirnom rješavanju sporova: Korak naprijed ili još jedna propuštena prilika?*; dostupno na: <https://www.iusinfo.hr/strucni-clanci/CLN20V01D2023B1843> (27. lipnja 2024.).

¹¹⁹ Čl. 186. d st. 9. ZPP-a.

¹²⁰ Brozović, J.; Zeljko, I., *op. cit.* u bilj. 103, str. 492.

¹²¹ *Ibid.*

za vođenje parničnog postupka.¹²² No, ako nagodba ne bi bila sklopljena u takvoj posebnoj formi, ona ne bi sprječavala provođenje parničnog postupka, ali bi se mogla koristiti kao dokaz u parničnom postupku.¹²³

Bez obzira na prethodno navedeno, odnosno bez obzira na to postoji li pretprocesna dužnost stranke na pokretanje postupka mirnog rješavanja spora, sud uvijek ima ovlast, na ročištu ili van ročišta, tijekom cijelog postupka, rješenjem uputiti stranke da u određenom roku sudjeluju na informativnom sastanku o medijaciji, da pokrenu postupak medijacije ili neku drugu radnju vezanu za mirno rješavanje spora.¹²⁴ Slična odredba nalazi se i u ZPP-u, gdje informativni sastanak o medijaciji i medijaciju provodi medijator određen s liste medijatora koju utvrđuje predsjednik suda.¹²⁵ Ako bude sklopljena nagodba, ona ima svojstvo sudske nagodbe.¹²⁶ No, ako se nagodba ne postigne, nastavlja se s postupkom, a medijator koji je provodio medijaciju ne smije sudjelovati u tom sporu u bilo kojem svojstvu.¹²⁷ Kao sankcija strankama ne pokretanja, odnosno ne sudjelovanja u postupku medijacije na koje ih je uputio sud, stranka gubi pravo tražiti naknadu daljnjih troškova postupka pred sudom prvog stupnja.¹²⁸

Iznimno, ako su obje stranke u postupku dionička društva ili pravne osobe kojima je većinski član Republika Hrvatska ili jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, sud će po primitku odgovora na tužbu, prema čl. 186. d st. 8. ZPP-a, uputiti stranke da u roku osam dana pokrenu medijaciju. Obvezna medijacija u ovom slučaju je neovisna o procjeni suda te se temelji isključivo na objektivnoj činjenici svojstva stranke, za razliku od prethodno navedene situacije gdje sud uzimajući u obzir sve okolnosti slučaja, upućuje stranke na medijaciju.¹²⁹

Treća situacija propisana u prvoj glavi drugog dijela ZMRS-a je provođenje strukturiranih pregovora koji se provode u skladu sa sporazumom stranaka. U čl. 11. st. 2. ZMRS-a navodi se kako je posebnim propisom moguće propisati da je radi ispunjenja dužnosti pokušaja rješavanja spora mirnim putem potrebno pokrenuti i provesti strukturirane pregovore te odrediti opseg, način provođenja i učinke takvih pregovora te svojstva i učinke nagodbe

¹²² *Ibid.*

¹²³ *Ibid.*, str. 492-493.

¹²⁴ Čl. 10. st. 5. ZMRS-a.

¹²⁵ Čl. 186. d st. 1. i 4. ZPP-a.

¹²⁶ Čl. 186. d st. 7. ZPP-a.

¹²⁷ Čl. 186. d st. 6. ZPP-a.

¹²⁸ Čl. 186. d st. 9. ZPP-a.

¹²⁹ Vrcić, I., *Mirenje prema izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku 2019.*; u: Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 41, br. 1, 2020., str. 427.

sklopljene tijekom takvih pregovora. Takvu situaciju imamo uređenu u ZPP-u (v. *infra ad* 4.3.2.). Prema ZMRS-u nagodba sklopljena kao rezultat strukturiranih pregovora nema svojstvo ovršne isprave¹³⁰, što nije slučaj u ZPP-u. Prema ZPP-u nagodba postignuta između podnositelja zahtjeva za mirno rješenje spora i Državnog odvjetništva ima svojstvo ovršne isprave kada dužnikov potpis bude ovjeren.¹³¹ Bez obzira što ZMRS ne propisuje ovršnost nagodbe, stranke prema čl. 324. ZPP-a mogu zatražiti da se sklopljena nagodba potvrdi pred sudom s odgovarajućim učinkom ovršne isprave.¹³²

Ponekad dužnost pregovaranja proizlazi iz samog sporazuma stranaka.¹³³ U ugovorima koje stranke međusobno sklope, one mogu predvidjeti da se budući sporovi glede prava i obveza iz ugovora moraju riješiti mirnim putem. Stranke precizno mogu odrediti kako i na koji način bi se trebalo provesti takve postupke, budu li sporove rješavale pred arbitražnim sudom, institucijom za mirenje ili na neki drugi mirni način.¹³⁴ Ako predvide takve odredbe, onda također govorimo o dužnosti pokretanja postupka mirnog rješavanja sporova samo što su se ovdje stranke opredijelile slobodnom voljom te im takva dužnost nije nametnuta zakonom.¹³⁵

4.2. Pretprocesna dužnost prema Obiteljskom zakonu

Mirno rješavanje sporova ima najdužu tradiciju u obiteljskom pravu.¹³⁶ U hrvatskom je pravnom sustavu intervencija države u narušene bračne odnose prvi put uređena Osnovnim zakonom o braku iz 1946. godine¹³⁷, gdje je zakonodavac uređio da će po svakoj tužbi za razvod, predsjednik okružnog suda ili sudac kojeg on odredi pokušati provesti mirenje supružnika te da na mirenje moraju biti pozvana oba bračna druga.¹³⁸

¹³⁰ Čl. 11. st. 3. ZMRS-a.

¹³¹ Čl. 186. a st. 4. i st. 9. ZPP-a.

¹³² Uzelac, A.; Brozović, J., *op. cit.* u bilj. 118.

¹³³ Brozović, J.; Zeljko, I., *op. cit.* u bilj. 103, str. 487.

¹³⁴ *Ibid.*

¹³⁵ *Ibid.*

¹³⁶ Milašinčić, E., *op. cit.* u bilj. 2, str. 144.

¹³⁷ Osnovni zakon o braku, SL FNRJ, br. 29/1946, 36/1948, 44/1951, 18/1955; SL SFRJ, br. 12/1965, 28/1965.

¹³⁸ Majstorović, I., *Obvezno savjetovanje i obiteljska medijacija de lege lata i de lege ferenda*, u: Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske, vol. 8, posebni broj, 2017., str. 130.

Ta norma je stavljena van snage, donošenjem novog Zakona o parničnom postupku 1956.godine.¹³⁹ Prema novom Zakonu, postupak medijacije je i dalje bio u nadležnosti suda, gdje je nakon primitka tužbe ili sporazumnog prijedloga za razvod braka, predsjednik sudskog vijeća bio dužan prije dostavljanja tužbe tuženiku zakazati posebno ročište na kojem bi se pokušala provesti medijacija bračnih drugova.¹⁴⁰

U Zakonu o braku i porodičnim odnosima iz 1978. godine¹⁴¹ više je odredbi o mirenju bračnih drugova nego o razvodu, što pokazuje odlučnost zakonodavca da se ta materija detaljnije uredi i približi supružnicima.¹⁴² Prema tom Zakonu, pokretanje postupka mirenja bila je procesna pretpostavka za pokretanje parničnog postupka za razvod braka te je postupak mirenja bio u nadležnosti sustava socijalne skrbi.¹⁴³

Nadalje, Obiteljski zakon iz 1998. godine¹⁴⁴ te Obiteljski zakon iz 2003. godine¹⁴⁵ umjesto pojma mirenje koriste pojam „posredovanje“.¹⁴⁶ Pojam posredovanja se napušta 2014. godine novim obiteljskim uređenjem, uvođenjem instituta obveznog savjetovanja i obiteljske medijacije.¹⁴⁷ I Zakon iz 2015. preuzeo je rješenja novih instituta obveznog savjetovanja i obiteljske medijacije.¹⁴⁸ Smisao obveznog savjetovanja je usporediv s obiteljskim posredovanjem iz ObZ-a 2003, dok je obiteljska medijacija potpuno novi pojam u odnosu na dotadašnje uređenje.¹⁴⁹ Iako dosta slični, obvezno savjetovanje i obiteljsko posredovanje imaju nekoliko različitosti. Dok je postupak posredovanja bio isključivo vezan za predmete razvoda braka, i to neovisno o tome postoje li zajednička maloljetna djeca,¹⁵⁰ obvezno savjetovanje iz novog zakona (2014/2015) provodi se prije razvoda braka s maloljetnom djecom, ali i prije pokretanja drugih obiteljskih sudskih postupaka u vezi s ostvarivanjem roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom.¹⁵¹ Isto tako, važno je istaknuti kako se prema ObZ-u 2003 postupak za razvod braka pokretao prije postupka posredovanja,

¹³⁹ Zakon o parničnom postupku, SL FNRJ, br. 4/1957.

¹⁴⁰ Majstorović, I., *op. cit.* u bilj. 138, str. 131.

¹⁴¹ Zakon o braku i porodičnim odnosima, Narodne novine, br. 11/1978, 27/1978, 45/1989, 51/1989, 59/1990.

¹⁴² Majstorović, I., *op. cit.* u bilj. 138, str. 131.

¹⁴³ *Ibid.*

¹⁴⁴ Obiteljski zakon, Narodne novine, br. 162/1998 (u daljnjem tekstu: ObZ 1998).

¹⁴⁵ Obiteljski zakon, Narodne novine, br. 116/2003, 17/2004, 136/2004, 107/2007, 57/2011, 61/2011, 25/2013, 75/2014, 5/2015, 103/2015 (u daljnjem tekstu: ObZ 2003).

¹⁴⁶ Npr. čl. 44. st. 1. i 3., čl. 50. st. 4. ObZ-a 1998; čl. 44., čl. 45. ObZ-a 2003.

¹⁴⁷ Obiteljski zakon, Narodne novine, br. 75/2014 (u daljnjem tekstu: ObZ 2014).

¹⁴⁸ Sedmi dio ObZ-a iz 2015.

¹⁴⁹ Poretti, P., *Od mirenja do medijacije u obiteljskim sporovima – Usklađivanje hrvatskog obiteljskog zakonodavstva o mirnom rješavanju obiteljskih sporova s pravom EU-a*, u: Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 36, br. 1, 2015., str. 366.

¹⁵⁰ Čl. 44. ObZ-a 2003.

¹⁵¹ Majstorović, I., *op. cit.* u bilj. 138, str. 134.

pa je u tom slučaju, provođenje postupka posredovanja bilo pretpostavka za nastavak postupka za razvod braka,¹⁵² dok se u slučajevima predviđenim u ObZ-u (2014/2015) najprije trebalo provesti postupak obveznog savjetovanja što predstavlja pretprocesnu pretpostavku pokretanja razvoda braka.¹⁵³ Prema ObZ-u 2003, bračni drugovi su radi razvoda braka prvo dolazili na sud, gdje su njihovi odnosi najčešće eskalirali te je mogućnost postizanja sporazuma i eventualnog pomirenja bila znatno umanjena, dok im se prema ObZ-u (2014/2015) ostavlja određeno vrijeme u kojem se njihovi odnosi mogu poboljšati bez obzira hoće li pokrenuti postupak za razvod braka ili ne.¹⁵⁴ Tu je svakako važno navesti obiteljsku medijaciju i obvezno savjetovanje koji predstavljaju ranu intervenciju u partnerske odnose prije sudskog postupka razvoda braka.¹⁵⁵

Obiteljska medijacija koja je po prvi puta u hrvatskom obiteljskom pravu bila uređena u ObZ-u 2014, predstavlja institut koji je oblikovan po uzoru na austrijsko i njemačko pravo.¹⁵⁶ Uvođenjem tog instituta nastojalo se povećati osjećaj autonomnog odlučivanja i sposobnosti komunikacije sudionika obiteljske medijacije koji su u konfliktnim odnosima, zatim promicati najbolji interes i dobrobit djeteta te smanjiti financijske troškove i emocionalni stres koji prate sudske postupke u kojima se rješavaju obiteljski sporovi.¹⁵⁷

U ObZ-u koji je trenutno na snazi, preuzeto je uređenje iz 2014. glede obveznog savjetovanja i obiteljske medijacije.¹⁵⁸ Važno je istaknuti kako se u doktrini raspravlja o naravi obveznog savjetovanja. Istaknuto je da se ono sadržajno preklapa s onime što ZMRS naziva informativnim sastankom o medijaciji iz čl. 10. st. 2. ZMRS-a.¹⁵⁹ Više o tome u idućim podnaslovima.

4.2.1. Obvezno savjetovanje

¹⁵² Poretti, P., *op. cit.* u bilj. 149, str. 353.

¹⁵³ *Ibid.*

¹⁵⁴ Rešetar, B., *Komentar Obiteljskog zakona; I. knjiga: Temeljna načela, brak, pravni odnosi roditelja i djece, mjere za zaštitu prava i dobrobiti djece, posvojenje, skrbništvo, uzdržavanje, obvezno savjetovanje i obiteljska medijacija*, Zagreb: Organizator, 2022., str. 1084.-1085.

¹⁵⁵ *Ibid.* str. 1084.

¹⁵⁶ Poretti, P., *op. cit.* u bilj. 149, str. 366.

¹⁵⁷ *Ibid.* str. 360.

¹⁵⁸ V. Sedmi dio ObZ-a.

¹⁵⁹ Tako Brozović, J.; Zeljko, I., *op. cit.* u bilj. 103, str. 488.

Obvezno savjetovanje je postupak koji se provodi u slučajevima propisanim ObZ-om.¹⁶⁰ Prema čl. 321. st. 1., to je oblik pomoći članovima obitelji da donesu sporazumne odluke o obiteljskim odnosima vodeći posebnu brigu o zaštiti obiteljskih odnosa u kojima sudjeluje dijete te o pravnim posljedicama nepostizanja sporazuma i pokretanja sudskih postupaka u kojima se odlučuje u osobnim pravima djeteta.

Obvezno savjetovanje je u nadležnosti Hrvatskog zavoda za socijalni rad (u daljnjem tekstu: Zavod), a nadležnost se određuje prema mjestu djetetova prebivališta ili boravišta, odnosno mjestu zadnjeg zajedničkog prebivališta ili boravišta bračnih ili izvanbračnih drugova.¹⁶¹ Također, u postupku, članovi obitelji sudjeluju osobno, bez punomoćnika.¹⁶² Postupak se pokreće na zahtjev stranke u pisanom obliku ili usmeno na zapisnik, gdje je Zavod po primitku zahtjeva, dužan zakazati sastanak i pozvati stranke.¹⁶³

Prema Zakonu o izmjenama i dopunama ObZ-a iz 2023.¹⁶⁴, ako Zavod ima saznanja o postojanju obiteljskog nasilja ili ako procijeni da u okolnostima konkretnog slučaja zajednički sastanak ne bi bio svrhovit ili ako to jedna ili obje stranke iz opravdanih razloga zahtijevaju, zakazat će se i provesti odvojeni razgovori sa strankama.¹⁶⁵

Postupak obveznog savjetovanja, provodi se u sljedećim situacijama: prije pokretanja brakorazvodnog postupka, prije pokretanja postupka o roditeljskoj skrbi u slučaju prestanka izvanbračne zajednice, prije pokretanja ostalih sudskih postupaka o ostvarivanju roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom.¹⁶⁶

Provedba obveznog savjetovanja prije pokretanja postupka radi razvoda braka u kojem postoji zajedničko maloljetno dijete je najčešća situacija provedbe postupka obveznog savjetovanja.¹⁶⁷ Tijekom obveznog savjetovanja, bračni drugovi koji se namjeravaju razvesti, dužni su sastaviti plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi (u daljnjem tekstu: plan).¹⁶⁸ Ako roditelji ne sastave plan u obveznom savjetovanju, mogu ga postići u obiteljskoj medijaciji.¹⁶⁹ Također, ako ne sastave plan, propisana je parnica, spor o razvodu braka u kojem se

¹⁶⁰ Čl. 320. st. 1. ObZ-a.

¹⁶¹ Čl. 321. st. 2. ObZ-a.

¹⁶² Čl. 321. st. 4. ObZ-a.

¹⁶³ Čl. 323. st. 1. i 2. ObZ-a.

¹⁶⁴ Zakon o izmjenama i dopunama Obiteljskog zakona, Narodne novine, br. 156/2023 (u daljnjem tekstu: ZID ObZ 2023).

¹⁶⁵ Čl. 27. ZID ObZ-a.

¹⁶⁶ Čl. 322. st. 1. ObZ-a.

¹⁶⁷ Majstorović, I., *op. cit.* u bilj. 138, str. 134.

¹⁶⁸ Čl. 54. st. 2. ObZ-a.

¹⁶⁹ Čl. 54. st. 3. ObZ-a.

adhezijski odlučuje o roditeljskoj skrbi.¹⁷⁰ Prema ObZ-u, u planu se mora detaljno urediti s kojim će roditeljem dijete živjeti, adresa stanovanja, vrijeme koje će dijete provoditi sa svakim od roditelja, visinu uzdržavanja kao obvezu roditelja koji ne živi s djetetom, način razmjene informacija te način na koji će se rješavati buduća sporna pitanja.¹⁷¹ Naravno, plan može uređivati i druga pitanja te ga supružnici sastavljaju samostalno ili uz pomoć djelatnika Zavoda.¹⁷² Važno je da dijete bude upoznato sa sadržajem plana te da se njegovo mišljenje uzme u obzir, u skladu s njegovom dobi i zrelošću.¹⁷³

Prije donošenja ZID ObZ-a 2023, obvezno savjetovanje i prvi sastanak obiteljske medijacije u slučaju nepostizanja sporazuma bračnih drugova o planu o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, bili su postavljeni kao posebne procesne pretpostavke tužbe radi razvoda braka u kojem supružnici imaju zajedničku maloljetnu djecu.¹⁷⁴ Prema ZID ObZ-u 2023, ako bračni drugovi imaju maloljetno dijete, uz tužbu radi razvoda braka, tužitelj je dužan priložiti izvješće o provedenom obveznom savjetovanju (u daljnjem tekstu: izvješće).¹⁷⁵ Izvješće ne smije biti starije od šest mjeseci, jer će u protivnom sud odbaciti tužbu radi razvoda braka.¹⁷⁶ Ako tužitelj uz tužbu radi razvoda braka uopće ne podnese izvješće, tada će ga sud upozoriti da ga mora podnijeti u roku od osam dana, jer će inače odbaciti tužbu.¹⁷⁷

Upravo zbog propisivanja takve pretpocesne dužnosti, veći se broj sporazuma bračnih drugova o planu o zajedničkoj roditeljskoj skrbi postiže u obveznom savjetovanju, nego u postupku obiteljske medijacije.¹⁷⁸

S druge strane, postoje situacije kada se obvezno savjetovanje neće provoditi. To su slučajevi ako su oba ili jedan bračni drug lišeni poslovne sposobnosti, ako nisu u stanju shvatiti značenje i posljedice postupka niti uz stručnu pomoć, ukoliko su nesposobni za rasuđivanje te ako su nepoznatog prebivališta ili boravišta.¹⁷⁹

¹⁷⁰ Čl. 327. st. 2. ObZ-a.

¹⁷¹ Čl. 106. st. 2. ObZ-a.

¹⁷² Čl. 106. st. 3. ObZ-a.

¹⁷³ Čl. 86. ObZ-a.

¹⁷⁴ Aras Kramar, S., *Aktualnosti obiteljskih sudskih postupaka: obiteljski odjeli i razvod braka*; u: Informator, br. 6824, 2024., str. 14.

¹⁷⁵ *Ibid.*

¹⁷⁶ Čl. 379. st. 2. ObZ-a.

¹⁷⁷ Čl. 379. st. 3.-5. ObZ-a.

¹⁷⁸ Aras Kramar, S., *op. cit.* u bilj. 174, str. 14-15.

¹⁷⁹ Čl. 326. ObZ-a.

Obvezno savjetovanje u slučaju prestanka izvanbračne zajednice u kojoj postoji maloljetno dijete, provest će se kao i u slučaju postupka radi razvoda braka.¹⁸⁰

Člankom 329. ObZ-a, uređeni su postupci prije čijih su pokretanja roditelji i drugi članovi obitelji dužni pokrenuti postupak obveznog savjetovanja te u njemu sudjelovati. Neki od tih postupaka su pitanje djetetovog obrazovanja, određeni medicinski postupci na djetetu, ostvarivanje roditeljske skrbi, zastupanje djeteta u vezi s njegovim bitnim osobnim pravima, i dr.¹⁸¹ Kao i kod obveznog savjetovanja prije pokretanja postupka radi razvoda braka, obvezno savjetovanje se ne provodi u odnosu na osobu koja je lišena poslovne sposobnosti, koja je nesposobna za rasuđivanje ili koja je nepoznatog prebivališta ili boravišta.¹⁸²

4.2.2. Obiteljska medijacija

Prema ObZ-u, obiteljska medijacija je postupak u kojem stranke nastoje sporazumno riješiti spor iz obiteljskih odnosa uz pomoć nepristranih i posebno educiranih osoba upisanih u registar obiteljskih medijatora.¹⁸³ Takav postupak može se provesti neovisno o sudskom postupku, za razliku od obveznog savjetovanja koje se uvijek provodi prije početka sudskog postupka.¹⁸⁴ Glavna svrha obiteljske medijacije je postizanje plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, ali i sporazumno rješavanje svih ostalih spornih imovinskih i neimovinskih pitanja.¹⁸⁵ Postupak obiteljske medijacije neće se provoditi ukoliko postoji tvrdnja o obiteljskom nasilju, ako su članovi obitelji koji sudjeluju u postupku lišeni poslovne sposobnosti i nisu u stanju shvatiti značenje i pravne posljedice postupka, ako su nesposobni za rasuđivanje te ako su nepoznatog prebivališta ili boravišta.¹⁸⁶

Važnu ulogu u postupku obiteljske medijacije imaju medijatori. Jezik kojim se medijator služi u razgovoru sa sudionicima mora biti razumljiv i lišen svakog oblika diskriminacije.¹⁸⁷ On posvećeno mora saslušati stranke, pritom zadržati nepristranost kako bi

¹⁸⁰ Majstorović, I., *op. cit.* u bilj. 138, str. 136.

¹⁸¹ Čl. 329. st. 1. ObZ-a.

¹⁸² Čl. 326. ObZ-a.

¹⁸³ Čl. 331. st. 1. i 2. ObZ-a.

¹⁸⁴ Čl. 334. st. 1., čl. 322. st. 1. ObZ-a.

¹⁸⁵ Čl. 331. st. 3. ObZ-a.

¹⁸⁶ Čl. 332. st. 1. ObZ-a.

¹⁸⁷ Urbanc, K., *Teorijski okviri za primjenu osnaživanja u medijaciji roditeljskih sukoba*, u: Ljetopis socijalnog rada, vol. 27, br. 2, 2020., str. 216.

svojim ponašanjem mogao osnažiti sudionike da jasnije iskažu vlastite misli i osjećaje.¹⁸⁸ On također mora osigurati prostor svakom sudioniku da bude „vidljiv“.¹⁸⁹ Svaka stranka ima svoj interes, dok medijator traži interese koji predstavljaju suštinu spora i na kojima se mogu graditi solucije rješenja spora od zajedničkog interesa za stranke.¹⁹⁰ Pritom je jako važno krenuti od interesa djece na koju se odražavaju obiteljski sporovi te usmjeravati roditelje na vrijednost uvažavanja djetetove uloge i mišljenja.¹⁹¹

Plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili drugi sporazum postignut u postupku medijacije, mora biti u pisanom obliku te potpisan od svih stranaka.¹⁹² Takav sporazum može steći svojstvo ovršne isprave, ako ga sud na prijedlog stranaka odobri u izvanparničnom postupku.¹⁹³ S druge strane, može se dogoditi da stranke ne uspiju postići sporazum. U takvoj situaciji, medijator će u izvješću o obustavi medijacije navesti jesu li stranke aktivno sudjelovale u postupku te izvješće uručiti sudionicima postupka.¹⁹⁴ Ukoliko je medijacija provedena za vrijeme trajanja sudskog postupka, medijator će svoje izvješće dostaviti i sudu koji je zastao s postupkom.¹⁹⁵

U slučaju da se vodi sudski postupak, stranke mogu predložiti sudu pokretanje obiteljske medijacije, ali i sam sud to može predložiti strankama ukoliko procijeni da ima izgleda.¹⁹⁶ Sud će u tom slučaju zastati s postupkom te odrediti rok od tri mjeseca u kojem stranke onda mogu pokušati riješiti spor i postići sporazum van suda.¹⁹⁷ Ako stranke u tom roku ne postignu sporazum, sud nastavlja s postupkom.¹⁹⁸

Osim ObZ-a, važan je i Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja Registra obiteljskih medijatora, uvjetima stručne osposobljenosti obiteljskih medijatora, prostornim uvjetima i načinu provođenja obiteljske medijacije kojeg je donio ministar rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, 24. ožujka 2021. godine.¹⁹⁹

¹⁸⁸ *Ibid.*

¹⁸⁹ *Ibid.*, str. 214.

¹⁹⁰ Hrvatska udruga za mirenje, *Najčešća pitanja o medijaciji u obiteljskim sporovima*, dostupno na: <https://medijacija.hr/medijacija-obiteljski-sporovi/> (22. travnja 2024.).

¹⁹¹ Majstorović, I., *op. cit.* u bilj. 138, str. 141.

¹⁹² Čl. 336. st. 2. ObZ-a.

¹⁹³ Čl. 336. st. 3. ObZ-a.

¹⁹⁴ Čl. 337. st. 1. i 2. ObZ-a.

¹⁹⁵ Čl. 337. st. 3. ObZ-a.

¹⁹⁶ Čl. 338. st. 1. i 2. ObZ-a.

¹⁹⁷ Čl. 338. st. 1. ObZ-a.

¹⁹⁸ Čl. 338. st. 3. ObZ-a.

¹⁹⁹ Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja Registra obiteljskih medijatora, uvjetima stručne osposobljenosti obiteljskih medijatora, prostornim uvjetima i načinu provođenja obiteljske medijacije, Narodne novine, br. 29/2021.

4.3. Pretprocesna dužnost prema Zakonu o parničnom postupku

ZPP osim uređenja dobrovoljne medijacije (v. *infra ad* 4.3.1.) te mogućnosti suda da tijekom cijelog postupka uputi stranke na medijaciju (v. *infra ad* 4.1.), sadrži i odredbe kojima se uređuje pretprocesna dužnost provedbe strukturiranih pregovora u sporovima gdje se Republika Hrvatska pojavljuje kao stranka (v. *infra ad* 4.3.2.). ZPP želi osnažiti medijaciju kao jednog od alternativnih načina rješavanja sporova,²⁰⁰ potičući stranke na mirno rješavanje sporova što im omogućava brže i ekonomičnije rješenje spora uz očuvanje međusobnih odnosa, a s druge strane smanjuje se opterećenje sudova.

4.3.1. Dobrovoljna medijacija

Stranke mogu sudu predložiti pokretanje postupka medijacije, gdje će se bez odgode odrediti sastanak radi pokušaja medijacije na koji se pozivaju stranke, njihovi zastupnici i punomoćnici.²⁰¹ Takve postupke provode isključivo suci toga suda koji su prošli obuku za medijaciju i koji su određeni na listi sudaca medijatora koju utvrđuje predsjednik suda godišnjim rasporedom poslova.²⁰² Ukoliko se uspije postići nagodba pred sucem medijatorom, takva nagodba smatrat će se sudskom nagodbom.²⁰³

Osim pred prvostupanjskim, stranke mogu predložiti postupak medijacije i pred drugostupanjskim sudom povodom podnošenja redovnog pravnog lijeka.²⁰⁴ U tom slučaju, medijator ne može sudjelovati u postupku mirnog rješavanja spora u predmetu koji mu je dodijeljen radi odlučivanja o pravnom lijeku, a ako se postupak mirnog rješavanja spora dovrši bez sklapanja nagodbe, medijator ne smije sudjelovati u tom sporu u bilo kojem svojstvu.²⁰⁵

²⁰⁰ Vrcić, I., *op. cit.* u bilj. 129, str. 424.

²⁰¹ Čl. 186. d st. 3. ZPP-a.

²⁰² Županijski sud u Sisku, *Mirenje*, dostupno na: <https://sudovi.hr/hr/zssk/o-sudovima/mirenje> (18. lipnja 2024.).

²⁰³ Čl. 186. d st. 7. ZPP-a.

²⁰⁴ Čl. 186. e st. 1. ZPP-a.

²⁰⁵ Čl. 186. e st. 2. i 3. ZPP-a.

4.3.2. Obvezni strukturirani pregovori prije podnošenja tužbe protiv Republike Hrvatske

U literaturi se strukturirani pregovori prije podnošenja tužbe protiv Republike Hrvatske često poistovjećuje s medijacijom, ali s obzirom na ZMRS i definiciju strukturiranih pregovora, takav postupak je ispravnije nazivati obveznim strukturiranim pregovorima s obzirom na njegovo pokretanje i odvijanje.²⁰⁶ Za pokretanje postupka, tj. podnošenja zahtjeva za mirno rješenje spora, vrijede pravila koja su srodnija parničnom postupku te se taj zahtjev podnosi zastupniku jedne od stranaka u sporu što nikako nije slučaj kod medijacije.²⁰⁷

Takav specifičan obvezatni pokušaj pregovora s državnim odvjetništvom kao specifičnim punomoćnikom države uveden je Novelom Zakona o parničnom postupku iz 2003. godine.²⁰⁸ Prema članku 186. a ZPP-a, osoba koja namjerava tužiti Republiku Hrvatsku, dužna je prije podnošenja tužbe obratiti se sa zahtjevom za mirno rješavanje spora državnom odvjetništvu koje je stvarno i mjesno nadležno za zastupanje na sudu pred kojim namjerava podnijeti tužba. Ukoliko zahtjev bude podnesen nenadležnom državnom odvjetništvu, ono će zahtjev dostaviti nadležnom državnom odvjetništvu uz obavijest stranci.²⁰⁹

Odredbe o obvezatnom pokušaju mirnog rješavanja spora s državom bile su u Novelu iz 2003. godine unesene na brzinu i bez odgovarajuće pripreme, zbog čega je došlo do brojnih kritika.²¹⁰ Broj postignutih nagodbi bio je malen, a zahtjevi su se pretvorili u puku formalnost s malenim izgledom za uspjeh.²¹¹ Neki od razloga malenog broja sklopljenih nagodbi bili su nesamostalnost i nestručnost državnog odvjetništva koje je bolje ne činilo ništa, nego sklapalo nagodbe za koje ih se kasnije moglo pozivati na odgovornost, zatim propust drugih državnih tijela (državne službe, ministarstva, i dr.) koja su odbijala dostaviti ili su kasno dostavljala relevantna očitovanja i dokaze.²¹² Također, praksa je pokazala da je 80% zahtjeva za mirnim rješanjem sporova koji su bili upućeni državnom odvjetništvu, neuredno odnosno da ne sadrže

²⁰⁶ Brozović, J.; Zeljko, I., *op. cit.* u bilj. 103, str. 486.

²⁰⁷ *Ibid.*

²⁰⁸ Uzelac, A.; Aras Kramar, S.; Maršić, M.; Mitrović, M.; Kauzlarić, Ž.; Stojčević, P., *Aktualni trendovi mirnog rješavanja sporova u Hrvatskoj: dosezi i ograničenja*, u: Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol. 60, br. 3, 2010., str. 1277.

²⁰⁹ Čl. 186. a st. 2 ZPP-a.

²¹⁰ Uzelac, A.; Aras Kramar, S.; Maršić, M.; Mitrović, M.; Kauzlarić, Ž.; Stojčević, P., *op. cit.* u bilj. 208, str. 1278.

²¹¹ *Ibid.*, str. 1280.

²¹² *Ibid.*, str. 1280-1281.

potrebnu dokumentaciju na temelju koje bi se moglo dalje postupati.²¹³ Ukoliko usporedimo Novelu iz 2003. i trenutno važeći ZPP, možemo uočiti nekoliko razlika u čl. 186. a. Prema ZPP-u, važno je da zahtjev za mirno rješenje spora sadrži sve sastojke kao i tužba, što Novela iz 2003. nije uredila, zbog čega je i bilo brojnih neurednih zahtjeva.²¹⁴ Isto tako, mirno rješavanje spora bilo je obvezno samo ako je Republika Hrvatska bila tuženik, za razliku od trenutno važećeg ZPP-a koji propisuje da je takav postupak obvezatan i u slučaju kada je Republika Hrvatska tužitelj.²¹⁵

Državno odvjetništvo samostalno je i neovisno pravosudno tijelo ovlašteno i dužno postupati protiv počinitelja kaznenih djela i drugih kažnjivih djela, poduzimati pravne radnje radi zaštite imovine Republike Hrvatske te podnositi pravna sredstva za zaštitu Ustava Republike Hrvatske i zakona.²¹⁶ U prethodno navedenom slučaju, državno odvjetništvo štiti imovinske interese Republike Hrvatske te je dužno, gdje god je to moguće, izbjeći parnicu i pokušati mirno riješiti spor.²¹⁷ Namjera je potaknuti državu, koja je često stranka u građanskopravnim parnicama i kojoj je u interesu rasterećenje sudova, da na neki način preuzme dio tereta rješavanja sporova, implementacijom alternativnog rješavanja sporova.²¹⁸

Zahtjev za mirno rješavanje spora mora sadržavati sve one sastojke koje mora sadržavati tužba, a to su oznaka suda, ime, prebivalište, odnosno boravište stranaka, njihovih zakonskih zastupnika i punomoćnika, ako ih imaju, osobni identifikacijski broj stranke koja podnosi podnesak, predmet spora, sadržaj izjave i potpis podnositelja,²¹⁹ zahtjev u pogledu glavne stvari i sporednih traženja, činjenice na kojima tužitelj temelji zahtjev te dokaze kojima se utvrđuju te činjenice.²²⁰ Podnošenjem zahtjeva za mirno rješenje spora, dolazi do zastoja zastare.²²¹

Ako zahtjev za mirno rješenje spora ne bude prihvaćen ili o njemu ne bude odlučeno u roku od tri mjeseca od podnošenja zahtjeva, podnositelj zahtjeva može podnijeti tužbu protiv Republike Hrvatske sudu koji je stvarno i mjesno nadležan.²²² U slučaju da tužba bude

²¹³ *Ibid.*, str. 1283.

²¹⁴ Čl. 186. a st. 1. ZPP-a.

²¹⁵ Čl. 186. a st. 8. ZPP-a.

²¹⁶ Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, *Državnoodvjetnička organizacija*, dostupno na: <https://dorh.hr/hr/o-drzavnom-odvjetnistvu> (20. lipnja 2024.).

²¹⁷ Uzelac, A.; Aras Kramar, S.; Maršić, M.; Mitrović, M.; Kauzlarić, Ž.; Stojčević, P., *op. cit.* u bilj. 208, str. 1280.

²¹⁸ Milašinčić, E., *op. cit.* u bilj. 2, str. 147.

²¹⁹ Čl. 106. st. 2. ZPP-a.

²²⁰ Čl. 186. a st. 1. ZPP-a.

²²¹ Čl. 186. a st. 3. ZPP-a.

²²² Čl. 186. a st. 5. ZPP-a.

podnesena sudu prije donošenja odluke o zahtjevu za mirno rješavanje spora, odnosno prije isteka roka od tri mjeseca, sud će odbaciti tužbu.²²³

Sve prethodno vrijedi i u slučajevima kada Republika Hrvatska nastupa kao tužitelj protiv tuženika koji ima prebivalište ili sjedište u Republici Hrvatskoj.²²⁴ I u tom slučaju, također postoji obveza podnošenja prijedloga za mirno rješavanje spora državnom odvjetništvu.²²⁵ Ukoliko se postigne nagodba, ona dobiva svojstvo ovršne isprave ako dužnik ovjeri svoj potpis.²²⁶ S druge strane, ako je nagodbom Republika Hrvatska preuzela obvezu, nagodba ima svojstvo ovršne isprave ako ju potpiše ovlaštena osoba u nadležnom državnom odvjetništvu i kada se njezin potpis ovjeri pečatom tog državnog odvjetništva.²²⁷

U članku 186. a st. 10. Zakona o parničnom postupku, uređuje se još jedna situacija u vezi s prethodno razrađenim postupkom. Naime, Republika Hrvatska i protivna stranka mogu nakon podnošenja zahtjeva za mirno rješenje spora zatražiti od suda da izvede dokaze za koje smatra da su nužni radi utvrđivanja činjenica o kojima će ovisiti zauzimanje stajališta o osnovanosti zahtjeva protivne stranke za mirno rješenje spora.²²⁸ Te dokaze, osim suca, može izvesti i sudski savjetnik, a imat će značenje kao dokazi izvedeni u postupku osiguranja dokaza koji je uređen u glavi devetnaestoj Zakona o parničnom postupku.²²⁹ Rezultati osiguranja dokaza trebali bi omogućiti strankama stjecanje uvida u konkretno činjenično stanje te zauzimanje stava glede mogućnosti postizanja nagodbe, a samim time i otkloniti potrebu provedbe parničnog postupka.²³⁰

4.4. Pretprocesna dužnost prema Zakonu o radu

Radni odnosi su vrsta društvenih odnosa u kojima izravno sudjeluju radnici i poslodavci. Takva vrsta odnosa po svojoj prirodi istodobno uključuje suprotstavljene interese radnika i poslodavca, ali i težnju za uspostavljanjem odnosa povjerenja, jasnom određenošću i

²²³ Čl. 186. a st. 6. ZPP-a.

²²⁴ Čl. 186. a st. 8. ZPP-a.

²²⁵ Čl. 186. a st. 8. ZPP-a.

²²⁶ Čl. 186. a st. 9. ZPP-a.

²²⁷ Čl. 186. a st. 9. ZPP-a.

²²⁸ Čl. 186. a st. 10. ZPP-a.

²²⁹ Čl. 186. a st. 10. ZPP-a.

²³⁰ Aras Kramar, S., *op. cit.* u bilj. 90, str. 76.

stalnošću uređenja.²³¹ Pritom značajnu ulogu u reguliranju radno pravnih odnosa ima i država kojoj je cilj zaštititi ona temeljna prava propisana Ustavom²³², a neka od njih su pravo na rad i slobodu rada, pravo na zaradu, pravo na tjedni i godišnji odmor, pravo na socijalnu sigurnost i dr.²³³

Kao i svaki društveni odnos, tako je i radni odnos podložan neslaganjima oko određenog pitanja ili skupine pitanja koji mogu dovesti do spora u kojima onda radnici i poslodavci traže zaštitu svojih prava. Ono što radni spor čini osobitim jest važnost rada za egzistenciju ne samo pojedinca već i kruga osoba oko njega, što pojačava potencijal sukobljavanja i zahtijeva znatne napore i ozbiljan pristup kako bi se ti sporovi intenzivnije rješavali, kako radi zaštite prava pojedinaca, tako i radi osiguranja interesa u društvu.²³⁴

S obzirom na stranke koje sudjeluju u radnom sporu, radni sporovi se dijele na individualne i kolektivne.²³⁵ Individualni radni sporovi su sporovi u kojima se kao stranke pojavljuju poslodavac i jedan ili više radnika koji nastupaju kao pojedinci, dok se u kolektivnim radnim sporovima kao stranke s jedne strane javljaju organizacije koje zastupaju interese radnika, u pravilu su to sindikati, te s druge strane, poslodavci i njihove organizacije.²³⁶

Također, radni sporovi mogu biti pravni ili interesni.²³⁷ Pravni su sporovi o pravima i obvezama koje strane imaju u radnom odnosu, dok su interesni, sporovi kolektivnih predstavnika radnika s poslodavcima tijekom kolektivnih pregovora povodom interesa da se utvrde i urede određena prava i obveze.²³⁸

4.4.1. Individualni radni sporovi

²³¹ Uzelac, A.; Aras Kramar, S.; Maršić, M.; Mitrović, M.; Kauzlarić, Ž.; Stojčević, P., *op. cit.* u bilj. 208, str. 1285.

²³² Ustav Republike Hrvatske, Narodne novine, br. 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14 (u daljnjem tekstu: Ustav).

²³³ Čl. 54. st. 1., čl. 55. st. 1. i 2., čl. 56. st. 1. Ustava.

²³⁴ Blažević, B.; Grba, K.; Gotovac, V.; Sever, K.; Šimac, S.; Tuškan, B.; Uzelac, A., *op. cit.* u bilj. 28, str. 46.

²³⁵ *Ibid.*

²³⁶ Uzelac, A.; Aras Kramar, S.; Maršić, M.; Mitrović, M.; Kauzlarić, Ž.; Stojčević, P., *op. cit.* u bilj. 208, str. 1286.

²³⁷ Blažević, B.; Grba, K.; Gotovac, V.; Sever, K.; Šimac, S.; Tuškan, B.; Uzelac, A., *op. cit.* u bilj. 28, str. 47.

²³⁸ *Ibid.*

Individualni radni sporovi su sporovi koji se odnose na zasnivanje i prestanak radnih odnosa, sporovi u vezi s isplatom plaće i drugih naknada kao što su bonusi i naknade za prekovremeni rad, sporovi u vezi s radnim vremenom uključujući sporove u vezi tjednog i godišnjeg odmora, prekovremeni rad i dr., sporovi nastali zbog otkazivanje ugovora o radu, sporovi radi naknade štete koju radnik pretrpi na radu ili u vezi s radom, sporovi radi naknade štete koju radnik na radu ili u vezi s radom uzrokuje poslodavcu, i dr.²³⁹

Ono što je specifično jest da su to redovito pravni sporovi.²⁴⁰ Oni se mogu riješiti sudskim i izvansudskim putem. Svakako je najbolje prvo pokušati riješiti spor mirnim putem, no u slučaju da to nije moguće, postoji mogućnost rješavanja spora i putem suda.

Individualni radni sporovi dijele se na one kod kojih je propisana posebna pretprocesna dužnost prethodnog obraćanja poslodavcu radi ostvarenja nenovčanih prava i obveza iz radnog odnosa i/ili zaštite dostojanstva radnika te na one kod kojih ne postoji takva dužnost.²⁴¹ To su sporovi radi naknade štete ili nekog drugog novčanog potraživanja iz radnog odnosa.²⁴²

Prije nego što pokrene postupak pred sudom, radnik se mora obratiti poslodavcu sa zahtjevom za zaštitu njegovog prava.²⁴³ Obraćanje poslodavcu, mora se učiniti u roku petnaest dana od dana dostave odluke za koju radnik tvrdi da je povrijedila njegovo pravo odnosno petnaest dana od saznanja za povredu prava.²⁴⁴ U slučaju da spor nije riješen u sljedećih petnaest dana, radnik može i u daljnjem roku od petnaest dana zahtijevati zaštitu pred nadležnim sudom.²⁴⁵ Radnik bez ispunjenja prethodno navedene pretpostavke, ne može tražiti zaštitu pred sudom.²⁴⁶ Takve odredbe o obveznom obraćanju poslodavcu u određenoj mjeri odgađaju rješavanje spora pred sudom, ali se ne može smatrati obveznom medijacijom jer u tom procesu ne djeluje treća nepristrana osoba kao izmiritelj već stranke međusobno direktno pregovaraju i pokušavaju riješiti problem.²⁴⁷

²³⁹ *Ibid.*

²⁴⁰ *Ibid.*

²⁴¹ Aras Kramar, S.; Ledić, S., *Primjena pravila postupka u parnicama iz radnog odnosa – neki pravni prijepori*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 57, br. 4, 2020., str. 1012.

²⁴² *Ibid.*

²⁴³ Čl. 133. st. 1. ZR-a.

²⁴⁴ Čl. 133. st. 1. ZR-a.

²⁴⁵ Čl. 133. st. 2. ZR-a.

²⁴⁶ Čl. 133. st. 3. ZR-a.

²⁴⁷ Milašinčić, E., *op. cit.* u bilj. 2, str. 143.

Glede sporova radi naknade štete, najčešći primjer su sporovi radi naknade štete zbog ozljede na radu.²⁴⁸ Takav spor pokreće radnik protiv osiguratelja kod kojeg je poslodavac osigurao svoju odgovornost.²⁴⁹ U domaćoj sudskoj praksi postoje različita shvaćanja glede pravne prirode takvih sporova.²⁵⁰ Prema jednom shvaćanju, ta se vrsta postupka smatra imovinskopравnim sporom iz ugovora o osiguranju na koje se stoga ne primjenjuju posebna pravila postupka u parnicama iz radnog odnosa, dok prema drugom shvaćanju, takvi sporovi smatraju se radnim sporovima.²⁵¹ U prilog takvom shvaćanju, iznosi se da u slučaju osiguranja od odgovornosti osiguratelj kao tuženik stupa u poziciju poslodavca te može prema radniku isticati sve prigovore koje inače može isticati poslodavac.²⁵² Isto tako, osiguratelj kao tuženik odgovara na isti način kao što bi odgovarao i sam poslodavac tužitelja, ali najviše do iznosa obveze koje je preuzeo osiguratelj.²⁵³

Bez obzira na neujednačenu sudsku praksu glede pravne kvalifikacije sporova radi naknade štete zbog ozljede na radu, sudska praksa jedinstvena je glede kvalifikacije kauzalno istih sporova koje pokreće radnik gdje su na pasivnoj strani i poslodavac i osiguratelj.²⁵⁴ Te sporove, domaća sudska praksa kvalificira kao radne sporove.²⁵⁵

4.4.2. Kolektivni radni sporovi

Kolektivni radni sporovi su sporovi kolektiviteta, u vezi s uređenjem kolektivnih radnih odnosa.²⁵⁶ Uglavnom su to sporovi u vezi pregovaranja, tumačenja ili primjene kolektivnih ugovora, zatim sporovi u vezi plaće, uvjeta na radu, zaštite na radu, i dr.²⁵⁷

Za razliku od individualnih radnih sporova, kolektivni radni sporovi mogu biti pravni ili interesni.²⁵⁸ Kod pravnih sporova, postoji pravna norma, no sporno je njezino tumačenje i primjena.²⁵⁹ To su sporovi o tumačenju ili primjeni zakona, kolektivnog ugovora ili nekog

²⁴⁸ Aras Kramar, S., *op. cit.* u bilj. 90, str. 74.

²⁴⁹ Aras Kramar, S.; Ledić, S., *op. cit.* u bilj. 241, str. 1019.

²⁵⁰ V. u *ibid.*

²⁵¹ *Ibid.*, str. 1020.

²⁵² *Ibid.*, str. 1020-1021.

²⁵³ *Ibid.*, str. 1021.

²⁵⁴ *Ibid.*

²⁵⁵ *Ibid.*

²⁵⁶ Blažević, B.; Grba, K.; Gotovac, V.; Sever, K.; Šimac, S.; Tuškan, B.; Uzelac, A., *op. cit.* u bilj. 28, str. 47.

²⁵⁷ V. u *ibid.*

²⁵⁸ *Ibid.*

²⁵⁹ *Ibid.*

drugog propisa.²⁶⁰ Interesni sporovi su sporovi sindikata s poslodavcima tijekom kolektivnih pregovora povodom interesa da se utvrde i uredi određena prava i obveze.²⁶¹ Dakle, radi se o sukobu interesa strana o pitanjima koja još nisu pravno regulirana.²⁶² Takvi sporovi redovito nastaju prilikom sklapanja, izmjene ili obnove kolektivnih ugovora.²⁶³

Kao što je prethodno navedeno, pravni sporovi mogu se riješiti sudskim ili izvansudskim putem. S druge strane, interesni sporovi se mogu rješavati samo izvansudski, jer ne postoji pravo temeljem kojeg bi se sudski moglo postupati i odlučivati.²⁶⁴ Kod izvansudskog rješavanja sporova prevladavaju dvije metode, a to su pregovaranje i mirenje u tehnologiji ZR-a.²⁶⁵ Pregovaranje se odvija između samih stranaka, bez sudjelovanja treće, nepristrane osobe, dok kod mirenja, osim stranaka sudjeluje treća, nepristrana osoba čija je uloga asistencija u rješavanju postojećeg spora.²⁶⁶

Mirenju je, u radnim odnosima, cilj prije svega riješiti kolektivne interesne sporove koji ne mogu biti riješeni sudskim putem, jer takvi sporovi sa sobom nose značajne gospodarske negativnosti.²⁶⁷ Prema ZR-u, u slučaju spora koji može dovesti do štrajka ili drugog oblika industrijske akcije, mora se provesti postupak mirenja ako stranke nisu predvidjele neki drugi način mirnog rješenja spora.²⁶⁸

Štrajk je oblik industrijske akcije koji nije definiran ZR-om, no riječ je o akciji kojom radnici prekidom rada prisiljavaju poslodavca na određeno postupanje.²⁶⁹ Sindikati imaju pravo pozvati se na štrajk te ga provesti u svrhu zaštite i promicanja gospodarskih i socijalnih interesa svojih članova.²⁷⁰ Osim Zakona o radu, pravo na štrajk zajamčeno je i Ustavom.²⁷¹ Najčešći razlozi pokretanja štrajka su nepoštovanje radnih prava, niske plaće ili neisplata plaće, loši radni uvjeti, i slično.²⁷²

Da bi sindikati mogli provesti štrajk, potrebno je zadovoljiti određene pretpostavke koje su propisane Zakonom o radu. Kao prvo, štrajk mora biti najavljen poslodavcu, odnosno

²⁶⁰ *Ibid.*

²⁶¹ *Ibid.*

²⁶² *Ibid.*

²⁶³ *Ibid.*

²⁶⁴ *Ibid.*, str. 49.

²⁶⁵ *Ibid.*, str. 52.

²⁶⁶ *Ibid.*

²⁶⁷ *Ibid.*, str. 53.

²⁶⁸ Čl. 206. st. 1. ZR-a.

²⁶⁹ Blažević, B.; Grba, K.; Gotovac, V.; Sever, K.; Šimac, S.; Tuškan, B.; Uzelac, A., *op. cit.* u bilj. 28, str. 125.

²⁷⁰ Čl. 205. st. 1. ZR-a.

²⁷¹ Čl. 61. st. 1. Ustava.

²⁷² Blažević, B.; Grba, K.; Gotovac, V.; Sever, K.; Šimac, S.; Tuškan, B.; Uzelac, A., *op. cit.* u bilj. 28, str. 125-126.

udruzi poslodavaca protiv koje je usmjeren.²⁷³ Zatim, štrajk ne smije započeti prije okončanja postupka mirenja ili nekog drugog postupka mirnog rješavanja spora o kojem su se stranke sporazumjele.²⁷⁴ Isto tako, u pismu u kojem se najavljuje štrajk poslodavcu ili udruzi poslodavaca, sindikati moraju naznačiti razloge za štrajk, mjesto, dan i vrijeme početka štrajka te način njegova provođenja.²⁷⁵

Zahtjev za pokretanje postupka mirenja može podnijeti bilo koja strana u sporu, dostavom obavijesti o sporu Gospodarsko-socijalnom vijeću ili uredu državne uprave u županiji, odnosno uredu Grada Zagreba nadležnom za poslove rada.²⁷⁶ Mirenje provodi miritelj kojeg stranke izabiru s liste koju utvrđuje Gospodarsko-socijalno vijeće ili koju sporazumno odrede.²⁷⁷

Gospodarsko socijalno vijeće je tijelo koje je ustrojeno na temelju suradnje Vlade Republike Hrvatske, sindikata i udruga poslodavaca kojima je reprezentativnost utvrđena na nacionalnoj razini na temelju Zakon o reprezentativnosti udruga poslodavaca i sindikata.²⁷⁸ Njegove najvažnije funkcije prema ZR-u su davanje obrazloženog mišljenja ministru o svim problemima vezanim uz sklapanje i primjenu kolektivnih ugovora, utvrđivanje liste medijatora, poticanje mirnog rješavanja kolektivnih radnih sporova, davanje mišljenja o prijedlozima zakona iz područja rada i socijalne sigurnosti, i dr.²⁷⁹

Nakon dostave obavijesti o sporu Gospodarsko-socijalnom vijeću ili nadležnom upravnom tijelu, postupak mirenja mora se dovršiti u roku od pet dana.²⁸⁰ Propisivanjem tako kratkih rokova, želi se postići ubrzanje i efikasnost postupka.

Postupak mirenja okončava se sklapanjem sporazuma.²⁸¹ Ukoliko je sporazum postignut glede spora o sklapanju, izmjeni ili obnovi kolektivnog ugovora, on ima pravnu snagu i učinke kolektivnog ugovora, a ako je sporazum postignut glede spora zbog plaće, dijela plaće, odnosno naknade plaće ako nisu isplaćene do dana dospijeca, u sporazumu se može ugovoriti način i dinamika njihove isplate.²⁸² S druge strane, ako mirenje bude

²⁷³ Čl. 205. st. 3. ZR-a.

²⁷⁴ Čl. 205. st. 4. ZR-a.

²⁷⁵ Čl. 205. st. 5. ZR-a.

²⁷⁶ Gospodarsko-socijalno vijeće, *Mirenje*, dostupno na: <https://gsv.socijalno-partnerstvo.hr/nacionalni-gsv/mirenje> (18. lipnja 2024.).

²⁷⁷ Čl. 206. st. 2. ZR-a.

²⁷⁸ Čl. 221. st. 2. ZR-a.

²⁷⁹ Čl. 221. st. 3. ZR-a.

²⁸⁰ Čl. 208. ZR-a.

²⁸¹ Čl. 209. st. 1. ZR-a.

²⁸² Čl. 209. ZR-a.

neuspješno okončano, otvara se mogućnost za organiziranje i provođenje industrijske akcije, odnosno štrajka.²⁸³

4.5. Dužnost provedbe strukturiranih pregovora prema ostalim zakonima

Provedba strukturiranih pregovora postoji i u nekim drugim sporovima, koji su uređeni u sljedeće navedenim zakonima.²⁸⁴

U Zakonu o obveznim osiguranjima u prometu,²⁸⁵ ako oštećenik prije pokretanja parničnog postupka podnese odštetni zahtjev osiguravajućem društvu zbog štete nastale motornim vozilom i podnese tužbu prije isteka šezdeset dana od podnošenja zahtjeva, njegova se tužba smatra preuranjenom.²⁸⁶

Prema Zakonu o medijima,²⁸⁷ ako oštećenik prethodno ne zatraži ispravak informacije, odnosno ispriku nakladnika, ne može pred sudom zahtijevati naknadu nematerijalne štete zbog objave sporne informacije.²⁸⁸

Zakon o poštanskim uslugama²⁸⁹ propisuje sljedeće, ako oštećenik davatelju poštanskih usluga prethodno ne podnese zahtjev na naknadu štete nastale u unutarnjem i međunarodnom prometu u roku od trideset dana od primitka prihvaćenog prigovora, odnosno pritužbe ili odluke Hrvatske regulatorne agencije za mrežne djelatnosti, ne može zahtijevati naknadu štete pred sudom.²⁹⁰

Slična situacija, propisana je i u Zakonu o lovstvu.²⁹¹ Ako oštećenik ne podnese pisani zahtjev za naknadu štete lovovlašteniku na čijem se području šteta dogodila te nakon njegova odgovora u roku trideset dana ne predloži sklapanje sporazuma o naknadi štete o kojem

²⁸³ Blažević, B.; Grba, K.; Gotovac, V.; Sever, K.; Šimac, S.; Tuškan, B.; Uzelac, A., *op. cit.* u bilj. 28, str. 131.

²⁸⁴ V. i u Brozović, J.; Zeljko, I., *op. cit.* u bilj. 103, str. 486.

²⁸⁵ Zakon o obveznim osiguranjima u prometu, Narodne novine, br. 151/05, 36/09, 75/09, 76/13, 152/14, 155/23 (u daljnjem tekstu: ZOOP).

²⁸⁶ Čl. 12. st. 2. ZOOP-a.

²⁸⁷ Zakon o medijima, Narodne novine, br. 59/04, 84/11, 81/13, 114/22 (u daljnjem tekstu: ZoM).

²⁸⁸ Čl. 22. st. 2. ZoM-a.

²⁸⁹ Zakon o poštanskim uslugama, Narodne novine, br. 144/12, 153/13, 78/15, 110/19 (u daljnjem tekstu: ZPU).

²⁹⁰ Čl. 57. st. 6. ZPU-a.

²⁹¹ Zakon o lovstvu, Narodne novine, br. 99/18, 32/19, 32/20 (u daljnjem tekstu: ZL).

lovoovlaštenik ima pravo odlučivati u roku od daljnjih trideset dana, ne može se obratiti tužbom radi naknade štete nadležnom sudu.²⁹²

Osim navedenih zakona, postoje i drugi zakoni u kojima se uređuje mogućnost rješavanja sporova medijacijom ili strukturiranim pregovorima, to su na primjer Zakon o potrošačkom kreditiranju²⁹³, Zakon o kreditnim institucijama²⁹⁴, Zakon o alternativnom rješavanju potrošačkih sporova²⁹⁵, Stečajni zakon²⁹⁶, i dr.

5. PRETPROCESNA DUŽNOST MEDIJACIJE U OSTALIM DRŽAVAMA ČLANICAMA EUROPSKE UNIJE

Europska komisija usvojila je niz mjera kojim se aktivno promiču alternativni načini rješavanja sporova kao što je medijacija.²⁹⁷ To su: Preporuka komisije 98/257/EC o načelima primjenjivim na tijela odgovorna za izvansudsko rješenje potrošačkih sporova,²⁹⁸ Direktiva 98/10/EC o telefoniji i telekomunikacijama,²⁹⁹ Direktiva 2002/21/EC o zajedničkom regulatornom okviru za elektroničke komunikacijske mreže i davatelje usluga,³⁰⁰ Zelena knjiga o alternativnom rješavanju sporova u građanskom i trgovačkom pravu³⁰¹ te Direktiva 2008/52/EZ.

U državama članicama Europske unije, postupak medijacije je u različitim stupnjevima razvoja. Neke članice imaju sveobuhvatno zakonodavstvo koje regulira medijaciju, dok s druge strane, u nekim članicama zakonodavna tijela pokazuju slab interes za uređenje te materije.³⁰² Isto tako, u pojedinim državama članicama u određenim situacijama, postupak medijacije je obvezatan prije pokretanja parničnog postupka kao što je slučaj u Republici

²⁹² Čl. 82. ZL-a.

²⁹³ Vidi čl. 24. ZPK-a.

²⁹⁴ Vidi čl. 310. Zakona o kreditnim institucijama, Narodne novine, br. 159/2013, 19/2015, 102/2015, 15/2018, 70/2019, 47/2020, 146/2020, 151/2022.

²⁹⁵ Zakon o alternativnom rješavanju potrošačkih sporova, Narodne novine, br. 121/2016, 32/2019.

²⁹⁶ Vidi čl. 262. Stečajnog zakona, Narodne novine, br. 71/2015, 104/2017, 36/2022, 27/2024.

²⁹⁷ Knol Radoja, K., *Obvezno mirenje – osvrt na rješenja iz komparativnog i hrvatskog prava*, Pravni vjesnik, vol. 31, br. 2., 2015., str. 114.

²⁹⁸ Preporuka komisije 98/257/EZ o načelima primjenjivim na tijela odgovorna za izvansudsko rješenje potrošačkih sporova, SL L 115.

²⁹⁹ Direktiva 98/10/EZ o telefoniji i telekomunikacijama, SL L 101.

³⁰⁰ Direktiva 2002/21/EZ o zajedničkom regulatornom okviru za elektroničke komunikacijske mreže i davatelje usluga, SL L 108.

³⁰¹ Zelena knjiga o alternativnom rješavanju sporova u građanskom i trgovačkom pravu, COM (2002) 196.

³⁰² E-pravosuđe, *Mirenje*, dostupno na: <https://e-justice.europa.eu/62/HR/mediation> (5. lipnja 2024.).

Hrvatskoj, dok kod nekih članica ne postoji takva pretprocesna dužnost te je postupak medijacije isključivo dobrovoljan.³⁰³

U Francuskoj, obvezatni pokušaj medijacije prije podnošenja tužbe sudu, uveden je za pojedine obiteljske sporove 2016. godine.³⁰⁴ To se primjenjuje na sljedeće zahtjeve: mjesto uobičajenog boravišta djeteta, pravo na kontakt s djetetom, smještaj djeteta kod jednog od roditelja, uzdržavanja maloljetnog djeteta, i dr.³⁰⁵ Također, postoje još dva slučaja gdje je propisana takva pretprocesna dužnost. Zakonom br. 2019-222 o programiranju za razdoblje od 2018. do 2022. i reformi pravosuđa iz 2019. godine, uvedena je obveza medijacije za zahtjeve koji se odnose na plaćanje iznosa koji ne premašuje iznos od pet tisuća eura, a odnose se na sporove između susjeda ili neuobičajeno uznemiravanje u susjedstvu.³⁰⁶ Isto tako, pokušaj medijacije prije podnošenja tužbe, predviđen je za sporove povezane s odlukama agencije za zapošljavanje *Pôle emploi* te određenim odlukama koje se odnose na javne dužnosnike.³⁰⁷

U španjolskom pravu, Zakonom 36/2011 kojim su uređeni radni odnosi, propisano je da je uz određene zahtjeve koji se upućuju sudu, potrebno priložiti potvrdu o pokušanoj medijaciji ili nekom drugom načinu mirnog rješavanja sporova.³⁰⁸ Osim u radnom pravu, takva dužnost postoji i u sustavu maloljetničkog pravosuđa.³⁰⁹

U Njemačkoj je dužnost provedbe postupka medijacije za određene vrste građanskopravnih postupaka uvedena 1. siječnja 2000. godine, kada je na snagu stupio *Einführungsgesetz zur Zivilprozessordnung*.³¹⁰ Takva dužnost postoji u imovinskim sporovima male vrijednosti u kojima vrijednost predmeta spora ne prelazi sedamsto pedeset eura, zatim u susjedskim sporovima te u sporovima zbog povrede prava osobnosti ako povreda nije učinjena putem medija.³¹¹ No, s obzirom da je Njemačka podijeljena na pokrajine, takvo pravilo nije prihvaćeno i preuzeto u svima.³¹²

³⁰³ *Ibid.*

³⁰⁴ E-pravosuđe, *Mirenje u zemljama EU-a* (Francuska), dostupno na: https://e-justice.europa.eu/64/HR/mediation_in_eu_countries?FRANCE&member=1 (5. lipnja 2024.).

³⁰⁵ *Ibid.*

³⁰⁶ *Ibid.*

³⁰⁷ *Ibid.*

³⁰⁸ E-pravosuđe, *Mirenje u zemljama EU-a* (Španjolska), dostupno na: https://e-justice.europa.eu/64/HR/mediation_in_eu_countries?SPAIN&member=1 (5. lipnja 2024.).

³⁰⁹ *Ibid.*

³¹⁰ V. u Knol Radoja, K., *op. cit.* u bilj. 297, str. 116.

³¹¹ *Ibid.*

³¹² *Ibid.*

U nekim sporovima koji se odnose na susjedska prava, u Austriji, stranke moraju prvo pokušati riješiti sporno pitanje izvan suda te nakon toga podnijeti tužbu sudu.³¹³ One to mogu učiniti upućivanjem predmeta odboru za medijaciju tako da preko okružnog suda traže sklapanje nagodbe prije sudskog postupka (postupak poznat kao „*prätorischer Vergleich*”) ili medijacijom.³¹⁴

U Litvi, provedba postupka medijacije kao pretprocesna dužnost, uvedena je 1. siječnja 2020. godine za obiteljske sporove.³¹⁵ Obvezna medijacija financira se iz državnog proračuna u slučajevima kada odabirom medijatora upravlja Služba za pravnu pomoć koju jamči država, no samo u trajanju od najviše šest sati.³¹⁶ Ukoliko stranke žele same izabrati medijatora koji će provesti obveznu medijaciju, one će snositi troškove tog postupka.³¹⁷

U talijanskom pravu, obvezni pokušaj medijacije u određenim sporovima, uveden je devedesetih godina prošlog stoljeća.³¹⁸ Obvezna medijacija predviđena je u raznim sporovima. Neki od njih su sporovi koji se odnose na komunalne usluge, poljoprivredni sporovi, radni sporovi, sporovi zbog kredita, zatim sporovi stanodavca i stanara, etažni sporovi te obiteljski sporovi.³¹⁹

6. PRETPROCESNA DUŽNOST POKRETANJA POSTUPKA MEDIJACIJE I PRAVO NA PRISTUP SUDU

Propisivanje pretprocesnih dužnosti može imati ozbiljne posljedice na ustavno i konvencijsko pravo stranaka na pristup sudu.³²⁰ Pravo na pristup sudu jedno je od osnovnih ljudskih prava koje je priznato u mnogim međunarodnim dokumentima, uključujući Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda Vijeća Europe.³²¹ Naime, Konvencija u članku 6. stavku 1. jamči pravo na pravično suđenje, koje obuhvaća pravo na pristup sudu,

³¹³ E-pravosuđe, *Mirenje u zemljama EU-a* (Austrija), dostupno na: https://e-justice.europa.eu/64/HR/mediation_in_eu_countries?AUSTRIA&member=1 (5. lipnja 2024.).

³¹⁴ *Ibid.*

³¹⁵ E-pravosuđe, *Mirenje u zemljama EU-a* (Litva), dostupno na: https://e-justice.europa.eu/372/HR/family_mediation?LITHUANIA&member=1 (5. lipnja 2024.).

³¹⁶ *Ibid.*

³¹⁷ *Ibid.*

³¹⁸ Knol Radoja, K., *op. cit.* u bilj. 297, str. 117.

³¹⁹ *Ibid.*

³²⁰ Brozović, J.; Zeljko, I., *op. cit.* u bilj. 103, str. 488.

³²¹ Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Narodne novine - MU, br. 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06, 2/10, 13/17 (u daljnjem tekstu: Konvencija).

odnosno pravo pokretanja postupka pred sudom.³²² Prema mišljenju Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Sud), tu bi odredbu Konvencije trebalo tumačiti u skladu s dva temeljna pravna načela.³²³ Prvo načelo je da za svako građanskopravno ovlaštenje treba biti predviđena mogućnost da o njemu odlučuje sud, dok drugo načelo zabranjuje uskratu pravne zaštite.³²⁴ To pravo omogućava pojedincima da iznesu svoje slučajeve pred sud te da traže zaštitu kada su im povrijeđena prava.

Pravo na pristup sudu nije i ne može biti apsolutno.³²⁵ To pravo je podvrgnuto ograničenjima jer zahtijeva zakonsku regulaciju od strane države.³²⁶ Takva ograničenja moraju biti opravdana te ne smiju ograničiti pristup sudu na takav način da time bude narušena sama bit prava na pristup sudu.³²⁷ Kada Sud ocjenjuje situacije u kojima bi se moglo smatrati da je ograničenje prava na pristup sudu nerazmjerno, ono primjenjuje različite kriterije. To su kriterij dobrovoljnosti postupka, kriterij dugotrajnosti postupka, kriterij mogućnosti naknadnog pokretanja sudskog postupka, financijski kriterij, kriterij oblika postupka, kriterij prikladnosti postupka te kriterij mogućnosti osiguranja prava.³²⁸ Upravo je kriterij prikladnosti postupka primijenjen u ZMRS-u, ali i u ObZ, gdje pretprocesna dužnost ne postoji u slučajevima kad zbog nasilja nije razumno očekivati da će stranke ispunjenjem te dužnosti postići mirno rješenje spora.³²⁹

Dužnost provedbe postupka medijacije ili strukturiranih pregovora prije pokretanja parničnog postupka predstavlja jedno ograničenje prava na pristup sudu jer su stranke dužne poduzeti određene radnje prije nego što se obrate samom sudu.³³⁰ Država propisivanjem te pretprocesne dužnosti, odnosno ograničenja prava na pristup sudu ima opravdane razloge, koje Sud smatra legitimnim jer se tim postupcima smanjuju troškovi i vrijeme, a s druge strane, postupci zadržavaju kriterij dobrovoljnosti, jer se ne može donijeti obvezujuća odluka s kojom se stranke nisu složile.³³¹ Također stranke se nakon što pokušaju riješiti spor mirnim putem mogu obratiti sudu.³³²

³²² Čl. 6. st. 1. Konvencije.

³²³ Dika, M.; Triva, S., *op. cit.* u bilj. 1, str. 148.

³²⁴ *Ibid.*

³²⁵ *Ibid.*, str. 149.

³²⁶ Šarin, D., *Pravo na pristup sudu u praksi Europskog suda za ljudska prava*, u: *Pravni vjesnik*, vol. 31, br. 3-4, 2015., str. 268.

³²⁷ *Ibid.*

³²⁸ Brozović, J.; Zeljko, I., *op. cit.* u bilj. 103, str. 490.

³²⁹ *Ibid.* str. 491.

³³⁰ Tako u *ibid.* str. 489.

³³¹ Usp. *ibid.*, str. 489-490.

³³² V. u *ibid.*

Ako su se pak stranke samoinicijativno obvezale, ugovorom ili nekim drugim sporazumom, spor riješiti mirnim putem, onda ne možemo govoriti o nerazmjernom ograničenju prava na pravično suđenje.³³³ To je njihova slobodna volja te ukoliko su previdjele riješiti buduće sporove na taj način, one su se dužne toga pridržavati.³³⁴

7. ZAKLJUČAK

Mirno rješavanje sporova, a posebno medijacija, doživjeli su značajan napredak tijekom posljednjih nekoliko desetljeća, zahvaljujući sve većem priznavanju njihovih prednosti. Osim na svjetskoj razini i razini Europske unije, poticanje i normativno reguliranje mirnog rješavanja sporova prihvaćeno je i u Republici Hrvatskoj, što je vidljivo iz niza aktivnosti na tome području od kojih su najvažnije Nacionalni plan oporavka i otpornosti te novi Zakon o mirnom rješavanju sporova.

Postupak medijacije po svojoj prirodi uspostavlja okruženje koje bi u odnosu na parnični postupak trebalo biti prijateljski nastrojeno i puno razumijevanja. Uz brzinu i smanjenje troškova postupka, u odnosu na postupak pred sudom, prednost medijacije jest osnaživanje položaja samih stranaka. U parnicama stranke kontrolu nad postupkom povjeravaju sudu koji vodi postupak i donosi obvezujuću odluku, dok kod medijacije stranke su te koje određuju tijek postupka i zajedničkim snagama dolaze do rješenja spora. Osim toga, postupak medijacije je povjerljive prirode. Time se postiže da stranke budu otvorenije, da slobodno izraze svoje misli, osjećaje i prijedloge bez straha da će se informacije korištene u postupku medijacije kasnije koristiti protiv njih.

Uvođenjem dužnosti pokušaja mirnog rješavanja spora prije pokretanja postupka na sudu, želi se potaknuti stranke na takav postupak koji ima očite prednosti u odnosu na sudski. Time se također želi ohrabriti stranke na preuzimanje odgovornosti za svoje sporove, a ne da se oslanjaju na državu i njezine sudove, a da prethodno nisu barem pokušale riješiti sporove mirnim putem međusobnim sporazumom. S druge strane, time se želi rasteretiti sudski aparat koji je ionako u Republici Hrvatskoj zaista opterećen.

³³³ Tako u *ibid.* str. 489.

³³⁴ *Ibid.*

Smatram kako bi se reguliranje medijacije i dalje trebalo unaprjeđivati. Također, smatram kako je važno da se održavaju redovite edukacije i radionice za medijatore kako bi oni unaprijedili svoje vještine, da se medijacija promiče kroz kampanje za podizanje svijesti javnosti o prednostima medijacije kao alternativnog načina rješavanja sporova, da se centri za medijaciju otvaraju diljem zemlje kako bi usluge medijacije bile dostupnije, da se u postupak medijacije uključe stručnjaci iz različitih područja, prava, psihologije, sociologije, i dr. Isto tako, u današnje vrijeme, kada je sve digitalizirano, smatram da bi postupak medijacije bio lakši i brži da dođe do razvoja *online* platformi za virtualne sjednice medijacije. Implementacijom takvih mjera može se značajno poboljšati učinkovitost i popularnost medijacije u Hrvatskoj, što će dovesti do bržeg i manje stresnog rješavanja sporova te smanjenja opterećenja pravosudnog sustava.

8. LITERATURA

8.1. Knjige i članci

1. Aras Kramar, S., *Dužnost pokušaja mirnog rješenja spora prije pokretanja parničnog postupka*, u: Pravo i porezi, br. 9/23., str. 72-79.
2. Aras Kramar, S., *Mirno rješavanje sporova: o centru i predloženim novinama iz 2022.g.*, u: Pravo i porezi, br. 4/23., str. 63-69.
3. Aras Kramar, S., *Aktualnosti obiteljskih sudskih postupaka: obiteljski odjeli i razvod braka*, u: Informator, br. 6824, str. 11-15.
4. Aras Kramar, S.; Ledić, S., *Primjena pravila postupka u parnicama iz radnog odnosa – neki pravni prijepori*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 57, br. 4, 2020., str. 1011-1033.
5. Blažević, B.; Grba, K.; Gotovac, V.; Sever, K.; Šimac, S.; Tuškan, B.; Uzelac, A., *Mirenje u građanskim, trgovačkim i radnim stvarima*, TIM press, Zagreb, 2004.

6. Brozović, J.; Zeljko, I., *Obvezni pretprocesni pokušaj mirnog rješenja spora*, u: Zbornik radova IX. međunarodnog savjetovanja „Aktualnosti građanskog procesnog prava – nacionalna i usporedna pravnoteorijska i praktična dostignuća“, Sveučilište u Splitu, Split, 2023., str. 481-496.
7. Dika, M.; Triva, S., *Građansko parnično procesno pravo*, 7. izdanje, Narodne novine, Zagreb, 2004.
8. Knol Radoja, K., *Obvezno mirenje – osvrt na rješenja iz komparativnog i hrvatskog prava*, Pravni vjesnik, vol. 31, br. 2., 2015., str. 111-126.
9. Majstorović, I., *Obvezno savjetovanje i obiteljska medijacija de lege lata i de lege ferenda*, u: Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske, vol. 8, Posebni broj/2017., str. 129-148.
10. Milašinčić, E., *Alternativne metode rješavanja sporova u Republici Hrvatskoj*, u: Financije i pravo, vol. 10, br. 1, 2022., str. 119-158.
11. Poretti, P., *Od mirenja do medijacije u obiteljskim sporovima – Usklađivanje hrvatskog obiteljskog zakonodavstva o mirnom rješavanju obiteljskih sporova s pravom EU-a*, u: Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 36, br. 1, 2015., str. 341-380.
12. Rešetar, B.; *Komentar Obiteljskog zakona; I. knjiga; Temeljna načela, brak, pravni odnosi roditelja i djece, mjere za zaštitu prava i dobrobiti djece, posvojenje, skrbništvo, uzdržavanje, obvezno savjetovanje i obiteljska medijacija*, Zagreb: Organizator, 2022.
13. Šarin, D., *Pravo na pristup sudu u praksi Europskog suda za ljudska prava*, u: Pravni vjesnik, vol. 31, br. 3-4, 2015., str. 267-296.
14. Šimac, S., *Mirenje-alternativni način rješavanja sporova*, u: Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 27, br. 1, Zagreb, 2006., str. 611-632.

15. Urbanc, K.; *Teorijski okviri za primjenu osnaživanja u medijaciji roditeljskih sukoba*, u: Ljetopis socijalnog rada, vol. 27, br. 2, 2020., str. 213-230.
16. Uzelac, A.; Aras Kramar, S.; Maršić, M.; Mitrović, M.; Kauzlarić, Ž.; Stojčević, P., *Aktualni trendovi mirnog rješavanja sporova u Hrvatskoj: dosezi i ograničenja*, u: Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Zagreb, vol. 60, br. 3, 2010., str. 1265-1308.
17. Vrcić, I., *Mirenje prema izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku 2019.*, u: Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 41, br. 1, 2020., str. 423-435.

8.2. Pravni propisi

1. Direktiva 98/10/EZ o telefoniji i telekomunikacijama, SL L 101.
2. Direktiva 2014/54/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 16. travnja 2014. o mjerama za lakše ostvarivanje prava zajamčenih radnicima u kontekstu slobode kretanja radnika, SL L 128.
3. Direktiva (EU) 2019/1937 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2019. o zaštiti osoba koje prijavljuju povrede prava Unije, SL L 305.
4. Direktiva 2002/21/EZ o zajedničkom regulatornom okviru za elektroničke komunikacijske mreže i davatelje usluga, SL L 108.
5. Direktiva 2008/52/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 21. svibnja 2008. o nekim aspektima mirenja u građanskim i trgovačkim stvarima, SL L 136.
6. Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Narodne novine – MU, br. 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06, 2/10, 13/17.

7. Obiteljski zakon, Narodne novine, br. 75/2014.
8. Obiteljski zakon, Narodne novine, br. 116/2003, 17/2004, 136/2004, 107/2007, 57/2011, 61/2011, 25/2013, 75/2014, 5/2015, 103/2015.
9. Obiteljski zakon, Narodne novine, br. 162/1998.
10. Obiteljski zakon, Narodne novine, br. 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23.
11. Osnovni zakon o braku, SL FNRJ, br. 29/1946, 36/1948, 44/1951, 18/1955; SL SFRJ, br. 12/1965, 28/1965.
12. Pravilnik o načinu izbora miritelja i provođenju postupka mirenja u kolektivnim radnim sporovima, Narodne novine, br. 130/15, 13/20.
13. Pravilnik o institucijama za medijaciju, Narodne novine, br. 100/2023.
14. Pravilnik o registru medijatora, Narodne novine, br. 100/2023.
15. Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja Registra obiteljskih medijatora, uvjetima stručne osposobljenosti obiteljskih medijatora, prostornim uvjetima i načinu provođenja obiteljske medijacije, Narodne novine, br. 29/2021.
16. Preporuka komisije 98/257/EZ o načelima primjenjivim na tijela odgovorna za izvansudsko rješenje potrošačkih sporova, SL L 115.
17. Stečajni zakon, Narodne novine, br. 71/2015, 104/2017, 36/2022, 27/2024.
18. Ustav Republike Hrvatske, Narodne novine, br. 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14.
19. Zakon o alternativnom rješavanju potrošačkih sporova, Narodne novine, br. 121/16, 32/19.

20. Zakon o braku i porodičnim odnosima, Narodne novine, br. 11/1978, 45/1989, 51/1989, 59/1990.
21. Zakon o izmjenama i dopunama Obiteljskog zakona, Narodne novine, br. 156/2023.
22. Zakon o lovstvu, Narodne novine, br. 99/18, 32/19, 32/20.
23. Zakon o medijima, Narodne novine, br. 59/04, 84/11, 81/13, 114/22.
24. Zakon o mirenju, Narodne novine, br. 18/11.
25. Zakon o mirenju, Narodne novine, br. 163/03, 79/09.
26. Zakon o mirnom rješavanju sporova, Narodne novine, br. 67/23.
27. Zakon o parničnom postupku, Sl. I. FNRJ 4/1957.
28. Zakon o parničnom postupku, Narodne novine, br. 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 89/14, 70/19, 80/22, 114/22, 155/23.
29. Zakon o poštanskim uslugama, Narodne novine, br. 144/12, 153/13, 78/15, 110/19.
30. Zakon o potrošačkom kreditiranju, Narodne novine, br. 75/09, 112/12, 143/13, 147/13, 09/15, 78/15, 102/15, 52/16, 128/22, 156/23.
31. Zakon o radu, Narodne novine, br. 93/14, 127/17, 98/19, 151/22, 46/23, 64/23.
32. Zakon o obveznim osiguranjima u prometu, Narodne novine, br. 151/05, 36/09, 75/09, 76/13, 152/14, 155/23.
33. Zelena knjiga o alternativnom rješavanju sporova u građanskom i trgovačkom pravu, COM (2002) 196.

8.3. Mrežni izvori

1. Centar za mirno rješavanje sporova, *Registar institucija za medijaciju*, dostupno na: <https://cmrs.hr/registri2/> (16. lipnja 2024.).
2. Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, *Državnoodvjetnička organizacija*, dostupno na: <https://dorh.hr/hr/o-drzavnom-odvjetnistvu> (20. lipnja 2024.).
3. E-pravosuđe, *Mirenje*, dostupno na: <https://e-justice.europa.eu/62/HR/mediation> (5. lipnja 2024.).
4. E-pravosuđe, *Mirenje u zemljama EU-a* (Francuska), dostupno na: https://e-justice.europa.eu/64/HR/mediation_in_eu_countries?FRANCE&member=1 (20. lipnja 2024.).
5. E-pravosuđe, *Mirenje u zemljama EU-a* (Španjolska), dostupno na: https://e-justice.europa.eu/64/HR/mediation_in_eu_countries?SPAIN&member=1 (20. lipnja 2024.).
6. E-pravosuđe, *Mirenje u zemljama EU-a* (Austrija), dostupno na: https://e-justice.europa.eu/64/HR/mediation_in_eu_countries?AUSTRIA&member=1 (20. lipnja 2024.).
7. E-pravosuđe, *Mirenje u zemljama EU-a* (Litva), dostupno na: https://e-justice.europa.eu/372/HR/family_mediation?LITHUANIA&member=1 (20. lipnja 2024.).
8. Gospodarsko-socijalno vijeće, *Mirenje*, dostupno na: <https://gsv.socijalno-partnerstvo.hr/nacionalni-gsv/mirenje> (20. lipnja 2024.).
9. Hrvatska udruga za mirenje, *E-book o medijaciji*, dostupno na: <https://medijacija.hr/medijacija-opcenito/> (22. travnja 2024.).

10. Nacrt prijedloga Zakona o mirnom rješavanju sporova, Zagreb, prosinac 2022., dostupno na: <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=23058> (27. lipnja 2024.).
11. Općinski sud u Rijeci, *Postupak mirenja*, dostupno na: <https://sudovi.hr/hr/osri/gradani/postupak-mirenja> (15. lipnja 2024.).
12. Uzelac, A.; Brozović, J., Zakon o mirnom rješavanju sporova: Korak unaprijed ili još jedna propuštena prilika?, dostupno na: <https://www.iusinfo.hr/strucni-clanci/CLN20V01D2023B1843> (27. lipnja 2024.).
13. Vlada RH, *Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021.-2026.*, dostupno na: <https://planoporavka.gov.hr/> (26. travnja 2024.).
14. Županijski sud u Sisku, *Mirenje*, dostupno na: <https://sudovi.hr/hr/zssk/o-sudovima/mirenje> (18. lipnja 2024.).